

Sreda, 11. decembar 2002.
Svedok Džeri Lejber (Jeri Laber)
Svedok Petar Poljanić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak 9.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U izveštaju iz septembra 1991. godine, na strani 5, u drugom paragrafu, kaže: "Mnogi Hrvati objašnjavaju ponovno izbijanje hrvatskog nacionalizma prošle godine kao reakciju na 45 godina komunističke represije i srpske hegemonije". Dakle, srpske hegemonije tokom 45 godina, to je ono što se tvrdi u izveštaju. A u izveštaju od 9. januara, na strani 1, paragraf 3, na samom početku vi govorite o Titovoj vladavini koristeći termin "diktatorska vlast". A onda u sledećoj rečenici govorite o "ekstremno represivnim aspektima titoističkog režima". Da li to znači da vi verujete da je u SFRJ Josip Broz Tito, pokojni predsednik, iako ja ne smatram da je to bio diktatorski režim, da je on posedovao apsolutnu vlast, apsolutnu moć?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, to je bio moj utisak, da je on posedovao apsolutnu moć tipičnu za mnoge druge komunističke vođe u ostalim delovima regiona u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi znate koje je nacionalnosti bio pokojni predsednik Tito?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Trebalo bi da znam. Verujem da znam, ali nisam sigurna. Mislim da je on bio Hrvat, ali nisam sigurna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je bio Hrvat. Kako je onda moguće govoriti o srpskoj hegemoniji u zemlji u kojoj je, kao što vi tvrdite, apsolutna vlast nad civilnim i vojnim organima, vlastima bila u rukama Hrvata?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Dakle, sve do perioda nakon Titove smrti, ni ja ni mnogi ljudi u svetu nismo imali običaj da o bivšoj Jugoslaviji razmišljamo u smislu etničke nacionalnosti. Oni su bili Jugosloveni i ja sam o Titu razmišljala kao o Jugoslovenu. O svojim kolegama u Jugoslaviji sam takođe razmišljala kao o Jugoslovenima, oni su sami o sebi razmišljali kao o Jugoslovenima. Tek nakon što je federacija počela da se raspada, pitanja posebnog etničkog identiteta su postala važna, šta je ja mislim bilo veoma nesrećno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi takođe nismo obraćali mnogo pažnje kog je etničkog porekla bio neko od nas, ali da li vi znate da je tokom celokupnog perioda jugoslovenske federacije, šta će reći tokom 47 godina, mesto premijera, saveznog premijera, tokom tog celokupnog perioda, što znači pola veka zauzimao samo jedan Srbin tokom četiri godine, od 1964. godine do 1967. godine, a da svi ostali nisu bili Srbi?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Dozvolite mi da se vratim, gospodine Miloševiću, na početak vašeg prvog pitanja kada citirate deo našeg izveštaja govoreći kako su se Hrvati osećali po pitanju srpske hegemonije. Mi nismo govorili da je to bilo činjenično stanje, mi smo pokušavali da objasnimo stavove koje smo čuli, šta su nam ljudi govorili kada smo bili tamo, kako bi dali neki smisao onome šta su različite etničke grupe govorile jedna o drugoj. Nije bilo namere ili implikacije u tom delu izveštaja da se kaže da je to ono što smo mi mislili. Mi smo samo rekli da su Hrvati govorili o višegodišnjoj srpskoj hegemoniji. To je bio način na koji su oni gledali na to, nikako nešto šta smo mi govorili da je zapravo bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali vi ste to stavili u vaš izveštaj...

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, jesmo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao neku vrstu razloga. Da li vi znate da je tokom ovog perioda od 47 godina...

SUDIJA MEJ: Mislim da grešite. Ono šta je svedokinja rekla je ono šta su oni rekli u izveštaju, a to je njima rečeno. Da li to shvatate? Ona ne tvrdi da je to istina i bilo što drugo, već jednostavno da su njima to rekli. Vi to shvatate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Potpuno razumem.

SUDIJA MEJ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Reč o tome da se stvara jedna slika koja je pogrešna, pa onda na bazi te pogrešne slike kaže da ljudi kažu. A da li znate da su posle Titove smrti u poslednjih 10 godina postojanja Jugoslavije, znači evo od 1982. do 1992. godine na mestu predsednika savezne vlade isključivo bili Hrvati, najpre Milka Planinc, zatim Branko Mikulić, Hrvat iz Bosne, a na kraju Ante Marković opet Hrvat iz Hrvatske kao i Milka Planinc?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Nemam pred sobom otvoren izveštaj, ali mislim da smo takođe rekli i ono što su nam rekli Hrvati i ono što su nam rekli Srbi. Mi smo pokušavali u tom delu izveštaja da objasnimo vrlo komplikovanu situaciju ljudima koji nisu živeli u federaciji, ljudima u inostranstvu koji su živeli u Evropi (Europe), Sjedinjenim Američkim Državama (United States of America) i koji su želeli da shvate šta se tamo dešavalo. Mi smo pokušavali da im to objasnimo na naš sopstveni i jednostavan način.

SUDIJA MEJ: Pred svedokinju bi trebalo da se stavi kopija izveštaja. To je tabulator 2, strana 5.

SVEDOK LEJBER: Da li je reč o izveštaju iz 1991. godine?

SUDIJA MEJ: Svedokinja mora da nađe taj paragraf. Septembar 1991. godine, to bi trebao da bude tabulator 2, strana 5, drugi paragraf.

SVEDOK LEJBER: Imam to sad pred sobom.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je Ustav Jugoslavije predviđao, između ostalog, i sledeće: "U pogledu sastava starešinskog kadra i postavljanja na više komande i rukovodeće položaje u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, primenjuje se načelo što srazmernije zastupljenosti republika i autonomnih pokrajina", i ta je ustavna odredba poštovana. Dakle, i vojska je srazmerno bila komponovana u skladu sa strukturom Jugoslavije. A da li znate da je u vreme izbijanja jugoslovenske krize...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedokinji da odgovori. Vi ste izneli te tvrdnje, a niste dali svedokinji priliku da odgovori. Da li vi znate nešto o tome, gospođo Lejber (Jeri Laber)?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Koliko ja shvatam ustav, mislim da je to tačno kad je reč o opisu ustava, ali ne znam stvarni sastav vojske, jer stvarni sastav vojske je sasvim druga priča.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je u vreme izbijanja krize i ministar odbrane bio general Veljko Kadijević koji je inače iz Hrvatske?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Verujem vam na reč, ja to lično ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je komandant Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane takođe, to je reklo bi se naj-sofisticiraniji deo armije, na početku rata bio Antun Tus, Hrvat koji je kasnije prešao u Tuđmanovu vojsku, a mesto njega ponovo došao Jurjević, general Jurjević, takođe Hrvat? Da li znate nešto o tim činjenicama?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Kao što sam ranije rekla, ja nisam razmišljala o Jugoslovenima sa stanovišta njihove etničke pripadnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je u Jugoslaviji postojala opšta vojna obaveza, tako da su vojni rok služili svi punoletni muškarci zdravstveno sposobni za vojsku i da je takođe bila ravnomerna zastupljenost prema proporciji stanovništva te kategorije, da su muškarci i da su sposobni za vojsku? Zastupljenost svih nacionalnosti proporcionalno. Da li to znate?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja nisam ekspert za vojnu strukturu republike u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je ova proporcionalna zastupljenost u vojsci narušena tek kad su nove vlasti iz Hrvatske i Slovenije, delujući u pravcu ostvarenja secesije, nasilne secesije, pozvali Hrvate i Slovence da ne idu u vojsku, a oficire hrvatske i slovenačke nacionalnosti da napuste vojsku i uključe se u nelegalno uspostavljene vojske u Hrvatskoj i Sloveniji? Kasnije je tako isto uradio i muslimanski lider Alija Izetbegović. Da li to znate?

SUDIJA MEJ: Ako ne možete na to da odgovorite, čini mi se da je to jedan tendenciozan način gledanja na istoriju. Kakve to veze ima sa svedočenjem ove svedokinje, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U svetlu činjenice da se u izveštaju spominju diktatorski režim i srpska hegemonija, da li možemo da zaključimo da je pozivanje na bilo kakvu srpsku hegemoniju, sobzirom na sve ove činjenice, samo razlog za nekakav nacionalizam u Hrvatskoj i secesionističke namere, da je to ustvari samo traženje izgovora? Da li vam se tako čini ili ne? Činjenice govore potpuno suprotno.

SUDIJA MEJ: Svedokinja ne može time da se bavi. Ona je ovde da bi govorila o onome što su Hrvati objasnili ljudima koji su pravili taj izveštaj. Da li je to tačno ili nije, mislim da je to jedno od pitanja kojim ćemo mi morati da se bavimo. Zvuči kao da je to pitanje istorije, možda se čak i od nas neće tražiti da o tome donosimo odluku, ali u ovom trenutku ono čime se može baviti ova svedokinja je ono što je napisano u njenom izveštaju, a to je ono što je njima rečeno. Da li je to ispravno ili nije, nije na svedokinji da to kaže i nema svrhe da joj postavljate takva pitanja. To je ono što oni iznose u izveštaju kao gledište većine Hrvata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To ja i govorim, gospodine Mej (May), da se u stvari selekcijom informacija koje se stavljaju u izveštaj pravi određena slika i da je ta slika potpuno netačna, o tome ja govorim. Dobro, da se osvrnemo još na jedan aspekt izveštaja od 9. januara. Navodite da se hrvatska strana zalagala za secesiju, i u istom izveštaju navodite da je srpska strana u Hrvatskoj kao i vlasti Srbije i ja lično, citiram, "širili pozive za očuvanje jedinstvene Jugoslavije", vi pišete "propagirali pozive da se održi jedinstvena Jugoslavija". Moje pitanje glasi, da li je širenje poziva za očuvanje jedinstva Jugoslavije u suštini pozivanje na očuvanje stanja koje je zakonito i po međunarodnom pravu i po jugoslovenskom ustavu? Da li vi imate svest o tome?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Vi ste na strani 2, paragraf 4, jeste li to rekli?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, vi kažete u izveštaju od 9. januara upravo to što sam vam citirao, a da je hrvatska strana se zalagala za secesiju, a da su vlasti Srbije i ja lično se zalagale za očuvanje Jugoslavije. Naravno da sam se zalagao za očuvanje Jugoslavije, to uopšte nije sporno, ali moje pitanje

je je bilo da li je vama jasno da je to bilo zalaganje za očuvanje stanja koje je zakonito i po međunarodnom pravu i po jugoslovenskom ustavu?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislim da je sa vašeg stanovišta to ono što ste vi zagovarali, u to nema sumnje. Vi ste tvrdili da želite da sačuvate Jugoslaviju. I kao što sam vam rekla juče, ja nisam spremna da govorim o nacionalnom samoopredeljenju i da li je reč o legalnom ili ilegalnom otcepljenju Hrvatske, to je izvan moje ekspertize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Citiraću vam član 237. Ustava SFRJ koji predviđa, evo citiram: "Neprikosnoveno je i neotuđivo pravo i dužnost naroda i narodnosti Jugoslavije, radnih ljudi i građana, da štite i brane nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu celokupnost i Ustavom SFRJ utvrđeno društveno uređenje Jugoslavije". To piše, to pretpostavljam da piše po svim ustavima na svetu, da građani moraju da brane svoju zemlju i njen teritorijalni integritet. Da li vam je to poznato?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, to je izvan moje kompetencije, o tome ne mogu da govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali govorite o pravima, bavite se ljudskim pravima na najvišem položaju, pa zato i ja govorim o pravima. Da li vam je poznato, na primer, da je krivični zakon Jugoslavije kao jedno od najtežih krivičnih dela predviđao krivično delo narušavanja...

SUDIJA MEJ: Ne, gospodine Miloševiću, zaustaviću vas. Ovo je samo trošenje vremena. Ako nemate relevantnih pitanja onda ćemo okončati ovo ispitivanje. Pogledajte optužnicu, pogledajte tačku 1 optužnice, o tome je reč u ovom Predmetu, a ne o raspravi o ustavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja sam citirao izveštaj u kome se govori o našem zalaganju za Jugoslaviju i o hrvatskom zalaganju za secesiju. Zato postavljam pitanje, ako imamo u vidu ove činjenice, ove koje sam naveo, da li možemo da zaključimo da je zalaganje za očuvanje Jugoslavije predstavljalo ne samo izraz nekakvih naših političkih opredeljenja i želja, što nije sporno, već i ustavnu obavezu, dok je zalaganje za razbijanje Jugoslavije i secesiju protivustavno i krivično delo?

SUDIJA MEJ: To nije na ovoj svedokinji da odgovori na ovo pitanje. To je možda pitanje o kojem ćemo mi morati da donesemo odluku u dogledno

vreme, ali nije na njoj da se time bavi. Molim vas, pređite na neku drugu temu. Ima pitanja o izveštaju koja ste možda želeli da postavite pitanje. To su konkretna pitanja, a vaše vreme ističe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja ograničavam svoje komentare na njen izveštaj i stavljam ih uporedo sa stvarnim stanjem. Prema tome, mislim da je moje pitanje potpuno legitimno. Evo, opet ćemo se vratiti na izveštaj.

SUDIJA MEJ: Ne, postavite pitanje koje se odnosi na izveštaj, ali nemojte da uvlačite svedoka u ustavnu debatu, jer ona time ne može da bavi. Možda Tužilaštvo može da nam kaže da li će pozvati veštaka o ustavnim pitanjima.

TUŽILAC NAJS: Mi imamo nameru da pozovemo eksperta za ustavna pitanja, ustvari istoričara. Pretresno veće je, sećate se početka kada je u intervenciji gospodin Tapušević rekao da bi trebalo da se pozove istoričar da se bavi istorijskim pitanjima. Sada je drugo pitanje da li ćemo imati vremena da ga pozovemo, ali mi svakako imamo nameru da to uradimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi ovde govorimo o ljudskim pravima, a ovo se odnosi na prava i to na vitalna ljudska prava. U izveštaju od 9. januara 1990. godine, na strani 2, pasus 4 u poslednjoj rečenici navodite da je JNA, Jugoslovenska narodna armija imala "jaku pan-jugoslovensku političku orijentaciju". Zar vam se ne čini normalno da Jugoslovenska narodna armija koja je imala ustavnu obavezu da štiti jugoslovensku državu ima jugoslovensku orijentaciju? Kakvu bi drugo trebala da ima?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, vi nastavljate da citirate iz materijala koji je označen kao uvod, kontekst. To nisu izjave koje su sporne, to su objašnjenja za čitaoce koji možda ne poznaju situaciju, njima objašnjavamo kontekst. To nije suština ovog izveštaja. Mi možemo da raspravljamo o tome na koji način su stvari formulisane ovde, ali mislim da to nije relevantno, relevantno je ono što se nalazi u izveštaju, a reč je o ozbiljnim kršenjima ljudskih prava od obe strane u sukobu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali pitanje je bilo da li je orijentacija Jugoslovenske narodne armije kako vi kažete "pan-jugoslovenska", to ste sami naveli, jer onda ona ne može biti pro-srpska. Da li shvatate da se te stvari onda isključuju?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislim da pokušavate da me uvučete u vrstu rasprave u kojoj ja ne želim da učestvujem.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, želeo bih da kažem da se ovde radi o jednom dokumentu koji je ovde uveden kao dokaz. Možda to nema nikakve relevantnosti, ali možda će Sud neke svoje stavove zasnivati na onome šta stoji u ovom izveštaju. Ako je ovo izvedeno kao dokaz onda čini mi se da bi trebalo da bude i predmet unakrsnog ispitivanja jer možda će biti osnov i za sudsku presudu.

SUDIJA MEJ: Svakako, gospodine Tapušковиću, ali treba da bude predmet relevantnog unakrsnog ispitivanja. Osnova izveštaja i važna stvar u izveštaju, po mom mišljenju, su kršenja ljudskih prava koja su dokumentovana ovde i to je ono čime će se baviti Pretresno veće kada bude donosilo presudu, ali pokušati da se svjedok uvuče u ustavnu raspravu, a to je izvan njene ekspertize i kompetencije, to je samo trošenje vremena. E sada, stvar je optuženog kako on želi da troši svoje vreme. Ako ga troši na pitanja kao što su ova, koja nisu ni od kakve pomoći Sudu, to njegovo vreme ističe i to je na njemu, ali ja svakako neću tražiti od svedokinje da se upušta u takve rasprave. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, ja se isključivo oslanjam na dokumenta koja su uvedena sa ovim svedokom. Prema tome, ja ne citiram nikakva druga dokumenta niti se pozivam na druga dokumenta osim na ono što je navedeno u izveštajima upravo ove svedokinje. Dakle, moje sledeće pitanje glasi, da li se može zaključiti da je, i po međunarodnom i po unutrašnjem pravu, legalna težnja srpskih vlasti i srpskog stanovništva u Hrvatskoj, zatim i u Bosni i Hercegovini ka očuvanju Jugoslavije bila u skladu sa legalnim opredeljenjem JNA ka očuvanju Jugoslavije i njenom ustavnom obavezom da štiti teritorijalni integritet zemlje? Da li se, dakle, to može iz ovih neoborivih činjenica zaključiti?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja nemam nameru da odgovoram na to pitanje. Time što ne odgovoram ne kažem ni da se slažem ni da se ne slažem sa vama. Ja mislim samo da nije primereno da ja o tome raspravljam u ovom trenutku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li...

SUDIJA MEJ: Ja moram da se konsultujem sa svojim kolegama da vidim da li treba da okončam ovo unakrsno ispitivanje, jer to je uzaludno trošenje vremena Pretresnog veća.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: U redu, nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi u svojim izveštajima izvukli zaključke da su i srpsko stanovništvo u Hrvatskoj i vlasti Republike Srbije i JNA od strane hrvatskih vlasti koje su bile orijentisane na nelegalnu secesiju bili tretirani kao neprijatelji i kao protivnici? Je li to sporna činjenica?

SUDIJA MEJ: Nemojte da odgovarate na to pitanje. Samo recite ne mogu da odgovorim.

SVEDOK LEJBER: Ja mislim, pretpostavljam da ne mogu da odgovorim šta su mislile hrvatske vlasti u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, vi ste u jednom delu vašeg izveštaja od 9. januara 1991. godine opisali aktivnosti policije Hrvatske u cilju oduzimanja oružja iz rezervnog sastava policije i Teritorijalne odbrane u delovima Hrvatske gde je srpsko stanovništvo bilo u većini. Da li je to bilo, u stvari, upereno na eliminisanje jednog segmenta odbrane, odnosno ustavom predviđenih oružanih snaga Jugoslavije na područjima gde se stanovništvo u većini zalagalo za očuvanje teritorijalnog integriteta zemlje, šta je takođe u skladu sa ustavom?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Kao što piše u izveštaju, izražena namera hrvatske vlade je bila akcija da se oduzme oružje iz svih policijskih stanica širom zemlje. Naš utisak je bio da su se oni, pre svega usmerili, ili barem na početku, na područja gde je bilo srpsko stanovništvo. Mislim da je to bio jedan provokativan čin i po našem iskustvu i mi smo to dokumentovali, ti policajci su hteli da očuvaju mir. Rekli su nam da su imali instrukcije da ne kreiraju dalje nasilje, ali postojala je ozbiljna napetost u tom području. Obe strane su bile sumnjičave, hrvatska policija se plašila da bi srpsko stanovništvo moglo za sebe da uzme oružje iz tih policijskih stanica, a Srbi su se plašili da će policajci pokušati da ih spreče da to urade jer im ne veruju. Mislim da je propaganda koja je dolazila iz Srbije podsticala misli o ratu i progonu, šir-

ila strah u mislima ljudi, jednostavnih ljudi koji su tu živeli dugo u harmoničnim odnosima sa svojim susedima i nisu se brinuli da li su to Hrvati ili Srbi. I mislim da je tu etičku napetost nisu podsticali ljudi već vlade i to ne samo jedna već obe vlade su to radile. I to je dovelo do krvoprolića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je vrlo ovako sumnjivo objašnjenje. Ako vam citiram iz ovog vašeg tabulatora broj 1, sa strane 6, to je sve na engleskom pa možete da pratite, to je u prvom novom pasusu na strani 6. Govorite o tome da su oni dolazili da skupe oružje i da su tu bili srpski demonstratori i onda kažete: "Srbi koji su užasno propatili u rukama hrvatskih fašista tokom Drugog svetskog rata očigledno su verovali da ih trenutno skupljanje oružja u stvari stavlja u situaciju da budu na milosti hrvatskoj Vladi, a da taj strah je bio podupiran činjenicom da su prikupljanje oružja vršile specijalne jedinice policije, Hrvatske policije koji su bili obučavani i to uglavnom u mestima gde su većina bili Srbi. Srpska manjina je ovo prikupljanje oružja shvatila kao nešto što je ciljano u odnosu na njih, a ne kao neutralni potez vlade da na opštoj i neetničkoj osnovi smanji količinu oružja".

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Pa mislim da sam to upravo i rekla odgovarajući na vaše prethodno pitanje. Ja ne vidim razliku između ovoga što ste vi pročitali i onoga što sam ja ranije rekla. Ja mislim da su obe vlade zauzele određene stavove i preuzele određene akcije koje su izazivale nemir i strah među stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E kad tu praksu o kojoj govorite i te strahove od te prakse povežete sa onim konstatacijama koje smo juče ustanovili sa vrha nove hrvatske vlasti, kako je Nezavisna Država Hrvatska, ta iz Drugog svetskog rata bila izraz istorijskih težnji hrvatskog naroda, a istovremeno dovodenja na najviša mesta pripadnika ustaške emigracije upravo iz tog doba i ponovno uvođenje državnih simbola te iste Nezavisne Države Hrvatske, ne čini li vam se logičnim i opravdanim strah srpskog stanovništva u momentu kada im se uz oduzimanje ustavom garantovanog nacionalnog prava i ravnopravnosti u ustavu oduzima i oružje koje je i tim samim ustavom predviđeno kao sredstvo odbrane i jedan od elemenata oružanih snaga SFRJ? Da li je to, da li je to sporno za vas ili nije?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja ne osporavam ono što vi kažete, ali htela bih da kažem da u to isto vreme, dakle, kada smo mi ispitivali situaciju u srpskim selima tamo gde je došla hrvatska policija kako bi oduzela oružje, tamo je bio nezvaničan referendum srpske manjine u Hrvatskoj i oni su odlučili da

ne žele da budu deo odvojene Hrvatske države. I u Kninu, na području Knina oni su već imali oružje i preuzimali su kontrolu nad teritorijom gde su oni bili. I čini mi se da je u tom istorijskom trenutku postojalo razloga da i jedna i druga strana nemaju poverenja jedni prema drugima, i to je razlog zašto smo mi pokušali u izveštaju da objasnimo i stav hrvatske strane i srpske strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste nastojali da stavite znak jednakosti između onih koji su počinili zločin i žrtve. Molim vas, skrećem vam pažnju na stranu 8, ovog istog tabulatora, na samom dnu vi pišete: "Međutim, Helsinki voč smatra da je hrvatska policija koristila prekomernu silu, kao na primer na Dvoru na Uni. Ima razloga da se veruje da je razlog za to, da je namera bila da se zastraši srpsko stanovništvo kao i da se ispune inače legalni zahtevi da se prikupi oružje. Iako je prikupljanje oružja bilo predočeno kao deo opšteg programa javne bezbednosti, barem u prvom delu tog prikupljanja izgleda da su se naredbe vlade odnosile samo na srpska sela u početku".

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne znam koje je pitanje. Vi ste mi upravo pročitali moje vlastite reči i ja se slažem sa njima. Možete to da izvučete iz konteksta, ali da, ja verujem da je u to vreme postojala određena vrsta simetrije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam uzeo ništa iz konteksta, ja sad ne mogu da vam čitam ceo izveštaj, ali otprilike je tako sklopljen. Molim vas, oduzimanje oružja rezervnog sastava policije i teritorijalne odbrane na područjima gde je srpsko stanovništvo bilo u većini poznato vam je, pretpostavljam, da su hrvatske vlasti opravdavale, između ostalog i velikom zastupljenošću Srba, velikom procentualnom zastupljenošću Srba u policijskim snagama. E sad mi odgovorite na pitanje, da li ima nečeg nenormalnog u tome što u područjima gde Srbi žive i čine većinu stanovništva, čak i ogromnu većinu stanovništva, najveći deo policijskih snaga takođe čine Srbi? Je li nešto bilo u tome nenormalno, nelogično?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Pa ne, nema razloga da osporavam to. Mislim da sada govorimo o situaciji koja je trebala da se pretvori u otvoreni rat i tada u to vreme kada sam ja bila tamo, ja sam bila očevidac velikog straha i velikog nepoverenja, i sa jedne i sa druge strane. Dakle, takvo je stanje bilo i kod hrvatskog stanovništva i kod srpskog stanovništva, a nisam videla da je vaša vlada uložila bilo kakve napore, ni vlada gospodina Tuđmana, dakle, da ublaži tu njihovu zabrinutost. Izgledalo je da obe strane ustvari podstiču situaciju kako bi došlo do rata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali hajde sada da se pozabavimo činjenicama, da se zadržimo na činjenicama. Ali pre toga, recite mi, pošto se bavite ljudskim pravima i socijalnim statusom i tako dalje, da li je biti policajac posebna socijalna privilegija?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li možda smatrate da je Republika Srbija ili neko iz strukture vlasti Republike Srbije odgovoran za činjenicu što je na područjima Hrvatske gde je najveći broj populacije bilo srpsko stanovništvo, najveći broj policajaca bio upravo srpskog nacionalnog porekla? Da li je to sporno što je tako bilo kroz taj čitav niz godina?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja nisam istraživala strukturu policije u to vreme. Nema razloga da osporavam ovo šta ste vi rekli, ali ne znam da li je to tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, u izveštaju od 9. januara 1991. godine u delu koji navodite baš da ste vi sami pisali govorite o tome da su policajci svoje akcije izvodili noću i u ranim jutarnjim časovima, da su bili isključivo Hrvati, da su bili neadekvatno obučeni i, kako kažete, do zuba naoružani. Zar ne smatrate da je i to dovoljan razlog za strah srpskog stanovništva?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, mislim da je to bio veoma dobar razlog za strah dela srpskog stanovništva, a njima je takođe bilo rečeno iz Beograda da ih napadaju i to je samo...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi lično na strani 8, vašeg izveštaja od 9. januara tvrdite: "Međutim, misija misli da je hrvatska vlada koristila neprikladnu i zastrašujuću količinu sile u srpskim selima kako bi sproveli svoje naređenje o sakupljanju oružja". Kako je onda moguće da u svojoj izjavi od 4. do 7. marta na strani 3, kažete da je strah među srpskim stanovništvom zapravo izazvan propagandom srpskog radija? Evo, molim vas odgovorite mi na to.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislim da te obe stvari mogu da postoje istovremeno i postojale su istovremeno tada, u to vreme. U izveštaju takođe stoji da smo mi razgovarali sa nekim od tih hrvatskih policajaca i iako je izgledalo da su metode neproporcionalne onome šta su trebali da urade tamo, a radilo se o običnim policajcima, nije bilo razloga da lažu, i oni su nam rekli da su imali naređenja, stroga naređenja da ne izazivaju

nasilje na bilo koji način. Možda su oni očekivali da će doći do nasilja i možda su zato bili toliko naoružani. Radilo se o situaciji koja se pogoršavala i postojao je i strah i napetost, i sa jedne i sa druge strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je 17. juna 1991. godine Hrvatska stranka prava objavila takozvanu "Lipanjsku" ili "Junjsku povelju" u kojoj se zahteva obnova i uspostava Nezavisne Države Hrvatske na celokupnom njenom, kako oni kažu, istorijskom prostoru, etničkom prostoru sa istočnim granicama države duž linije Subotica – Zemun - reka Drina – Sandžak - Boka Kotorska, što znači njihove pretenzije na celu teritoriju Bosne i Hercegovine, na veliki deo Srbije kao i na deo Crne Gore? Da li vam je to poznato?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato. Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vidite šta ste napisali, to je u tabulatoru 3, u tabulatoru 3, na strani 5 kažete: "Grubišno Polje i druga sela u Zapadnoj Slavoniji", ja to moram da pročitam radi javnosti, pošto čitava javnost zna o stravičnim zločinima koji su se tamo dogodili nad srpskim stanovništvom, a evo šta vi pišete. Kažete između ostalog da je agencija Tanjug optužila Hrvate, ali čitaću vam onako kako piše: "Optužila Hrvate da su počinili ratne zločine protiv Srba u blizini Grubišnog Polja u Hrvatskoj. Članovi Posmatračke misije Evropske zajednice (ECMM, European Community Monitoring Mission) su istražili tu situaciju i zaključili da su srpske snage, a ne hrvatske ustvari krive za egzekucije i uništavanje civilne svojine na tom području". A zatim Posmatračka misija zaključuje: "Postoje dokazi o tome da su srpske snage počinile zločine tokom vremenskog perioda kada su one kontrolisale područje Zapadne Slavonije", dakle, radi se o periodu od dva do tri meseca. Međutim, "naš tim nije pronašao nikakve dokaze o ubistvima, kasnijim ubistvima ili sistematskim razaranjem srpskog vlasništva od strane Hrvatskog zbora nacionalne garde ili Hrvata sa tog područja". Mi smo ovde čak i čuli svedočenje veoma važnog zaštićenog svedoka, verovatno baš iz oblasti Zapadne Slavonije. Ja sam mu izneo podatak koji je poznat, dobro poznatu činjenicu da su snage uništile 193 srpska sela u Zapadnoj Slavoniji, a on je rekao da je taj moj podatak netačan i da su prema njegovim podacima hrvatske snage uništile samo 163 srpska sela. Da li vi išta znate o tim podacima i o zločinima u Zapadnoj Slavoniji kad stavljate ovakav izveštaj o navodnim srpskim zločinima na to mesto u vašem izveštaju?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Vi citirate izveštaj Posmatračke misije Evropske zajednice. Mi smo to uvrstili u naš izveštaj budući da se radilo o delegaciji prema kojoj smo imali poštovanje. Ja ne mogu sada napamet da vam kažem bilo šta u vezi ovih brojki koje ste vi izneli. Sigurna sam da postoje ljudi koji imaju te podatke i ja bih možda mogla da porazgovaram sa svojim službenicima kako bi mi oni možda predočili detalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tamo napred sam citirao odredbe koje govore o sastavu oružanih snaga u Jugoslaviji. Da li vam je poznato da je nakon akcije oduzimanja oružja Teritorijalnoj odbrani u Krajini sledeća krupna akcija hrvatskih vlasti na vojnom planu bilo blokiranje, opkoljavanje i napadi na kasarne Jugoslovenske narodne armije koje su se tu nalazile već 50 godina u Hrvatskoj? Da li vam je to poznato?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, znam. Ne bih možda to okarakterisala upravo ovako kako ste vi to uradili, ali ja znam da je JNA bila tamo i da je hrvatska Vlada mislila da JNA ima razumevanja prema srpskoj manjini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada, u vezi sa naoružanim srpskim stanovništvom koje je učestvovalo u sukobima u Hrvatskoj, vi govorite o njima kao o pobunjenicima, to recimo na strani 6, u drugom pasusu iskaza koji ste dali istražiteljima, ili kao o paravojnim formacijama i jedinicama. E, sobzirom da su se te snage, kako ste sami naveli u izveštaju od 9. januara 1991. godine borile za očuvanje Jugoslavije, da li vi smatrate da su one bile legalne ili ilegalne?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Paravojne formacije po mom mišljenju su bile ilegalne, nezakonite i njihove radnje su takođe bile protivzakonite. Oni su počinili užasne zločine, uključujući i smaknuća ljudi, zatim pljačkanje na područjima nad kojima su oni preuzeli kontrolu, zločine koji nemaju nikakve veze sa vojnim, vojničkim ponašanjem i delovanjem. I koliko je nama rečeno, ono što je opljačkano je prebacivano nazad u Srbiju preko srpskih granica, što znači da su oni na neki način imali prećutnu saradnju i podršku, odnosno saradnju srpske vlade ili barem srpske carinske službe. Paravojne formacije nisu bile zvanična vojska i dokumentovani su svi zločini koje su oni počinili protiv civilnog stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate išta o činjenici da su najužasniji zločini, masovni zločini počinjeni u operacijama hrvatske vojske kada su hiljade i hiljade ljudi ubijene i stotine hiljada isterane iz Hrvatske?

Da li vi nešto o tome uopšte znate? Jeste čitali "Njujork tajms" 1993. godine u kome Dejvid Bajnder (David Binder) piše da je na ovom delu izvan Krajina 10.000 srpskih kuća dignuto u vazduh dinamitom i da je Hrvatska postala etnički najčistija zemlja u Evropi? Ako niste gledali podatke na terenu, pretpostavljam da ste čitali bar "Njujork tajms".

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja ne osporavam činjenicu da su obe strane u ovom sukobu počinile grozna kršenja ljudskih prava. Mi smo pokušavali da sagledamo i jednu i drugu stranu, da budemo što je moguće nepristrasniji prema stranama u sukobu. Vi očigledno želite da skrenete pažnju na ono što su uradili Hrvati. Ja neću da se sa vama raspravljam o činjenicama, i neću da osporavam činjenice koje ste vi izneli, ja samo kažem da su zločini bili počinjeni od strane srpske Vlade i JNA koja je u to vreme bila pod kontrolom srpske Vlade i da je većina zločina počinjena sa te strane, čak više nego sa, odnosno od hrvatske strane iako je rat od svih pravio kriminalce.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi niste imali informacije kojima ste mogli da potvrdite da je nešto došlo spolja. A govori se o pobunjenim Srbima u Hrvatskoj, ja sam vam citirao Ustav Jugoslavije i obavezu zaštite teritorijalnog integriteta. A znate li da tu stoji još između ostalog i sledeće: "Svaki građanin koji oružjem ili na drugi način učestvuje protiv napadača je pripadnik oružanih snaga SFRJ". Da li to praktično znači, ako na to gledate pravno, vi se pravima bavite, ljudskim pravima, da je narod Krajine koji se borio za očuvanje teritorijalnog integriteta Jugoslavije, šta je jedan od ustavnih zadataka Ustava SFRJ, činio to u skladu sa tim navedenim stavom pa je tako bio sastavni deo legalnih oružanih snaga? Da li je to vama jasno...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću zaustaviću vas, ovo nije pitanje za svedokinju. To je nešto o čemu ćemo mi možda odlučiti. Vreme vam je skoro isteklo. Ali, evo daćemo vam još pet minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, ja sam stvarno gledao da reduciram, to vam mogu sasvim otvoreno reći, da reduciram veliki broj pitanja, jer ovde je dato mnogo ovih izveštaja, trebalo bi više dana da se razotkrije stvarna pozadina ovakvih izveštaja koji su potpirivali ustvari jedan, jednu antisrpsku kampanju. Ali evo nekoliko stvari još da pitam, pretpostavljam da ćete mi dati vremena da postavim još neko pitanje. Vi ste u izveštaju od septembra 1991. godine napisali da je u maju 1991. godine formiran Zbor narodne garda da bi služila kao republička vojska.

Nadalje, u fusnoti 25, na strani 24 izveštaja stoji sledeće: "Zbor narodne garda nije deo hrvatskih policijskih snaga i stoga nije pod kontrolom Ministarstva unutrašnjih poslova. Zbor narodnr garda, formiran pre otprilike tri meseca, pre služi kao hrvatska armija i odgovorna je hrvatskom Ministarstvu odbrane. Međutim, tokom odvijanja borbi sa srpskim ustanici-ma", kako ih vi nazivate, "Zbor narodne garda i hrvatska politika deluju zajedno". Sami ste konstatovali da je cilj ovih snaga otepljenje od SFRJ, a citirali smo izjave Tuđmana od 18. oktobra koje se odnose na, i vi ste citirali, na pozivanje celog naroda na oružje radi odbrane nezavisnosti. Dakle, ako se imaju u vidu te navedene ustavne odredbe i ove činjenice koje navodite, možete li mi reći koje su tu ustvari nelegalne i paravojne snage, da li ove koje štite Jugoslaviju i njen ustavni poredak ili ove koje su izvršile nasilnu secesiju?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Naša uloga je bila da dokumentujemo kršenja koja su počinile te paramilitarne snage, a one snage koje su dolazile iz Srbije su se istakle po gnusnim kršenjima i zločinima koje su počinili i mi smo to dokumentovali u ovim izveštajima i nekim drugim izveštajima koji se tiču Bosne. Takođe bih htela da kažem da se protivim onome što ste vi rekli, što implicirate da smo mi na neki način potpirivali antisrpsko raspoloženje. To nije bila naša namera i naš izveštaj je pokušao da bude što objektivniji, a većina zločina je bila počinjena od strane vojske koja je bila pod vašom komandom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Dobro, da idemo dalje, moraću onda da preskočim neka pitanja, U istom izveštaju ste naveli da, iako je Predsedništvo bilo najviši organ u Jugoslaviji, poslali pismo njemu ne bi značilo ništa, jer sam ja taj koji odlučuje. Tako vi tvrdite. Evo pred ovom institucijom su i neki svedoci već govorili o tome da je na svojoj sednici, to je neosporna činjenica, od 12. do 14. marta 1991. godine, dva dana je trajala, Predsedništvo SFRJ u svojstvu Vrhovne komande odbacilo predlog Štaba Vrhovne komande da se podigne stepen borbene gotovosti JNA zbog pogoršane političke i bezbednosne situacije u zemlji. E sad mi odgovorite, pošto je to činjenica koja je u potpunoj kontradikciji sa onim šta vi tvrdite, ako sam ja, kako kažete, bio taj koji odlučuje, da li je to bila moja volja da se odbaci predlog Štaba Vrhovne komande ili je možda Štab Vrhovne komande po mom naređenju to napravio? A činjenica je da je odbačen predlog da se digne borbena gotovost vojske zbog pogoršane situacije na toj istoj sednici Predsedništva koje je komandovalo tom istom vojskom kojom vi tvrdite da sam ja komandovao.

SUDIJA MEJ: Da li možete da odgovorite na to pitanje ili ne?

SVEDOK LEJBER: Ja nisam bila na tom sastanku. Ja samo mogu da kažem koji su bili opšti utisci ljudi koji su bili obavješteni, dakle, ljudi u Jugoslaviji i izvan Jugoslavije u to vreme. I tada kada se govorilo o naređenjima iz Beograda, govorilo se o tome da ta naređenja dolaze od vas, a ne od Predsedništva. I bez obzira šta je bilo na toj sednici, ja bih htela da vas pitam šta se ustvari dešavalo u praksi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali odgovorite mi na jedno prosto pitanje. Ako sam imao kontrolu nad JNA, kako to da nisam mogao da utičem na odluku o dizanju njene borbene gotovosti? Kako je onda to moguće?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da li ste vi uopšte i saslušali odluku koja je donešena, da li ste je čuli, ja to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da idemo dalje. U vašoj izjavi od 4. do 7. marta govorite o raseljavanju nesrpskog stanovništva iz Baranje. Imali smo tu svedoka pre vas koji je govorio da nikad niko nije terao nikog iz Baranje da ide, čak su ih pozivali da se vrate, a to je svedok tužbe, ne moj. Tu govorite o raseljavanju nesrpskog stanovništva i naseljavanju na te prostore, citiram, "raseljenih Srba koji su pobjegli iz Zapadne Slavonije u novembru". Govorite o 20.000 Srba koji su pobjegli. I sigurno je strašno da makar jedan čovek mora da beži iz svoje kuće, bez obzira koje nacionalnosti bio. Ali moje pitanje glasi, zar je moguće da u vašem iskazu i pismu vi izražavate brigu samo za nesrpsko stanovništvo, jer ovi ljudi se naseljavaju pa neće imati gde da se vrate ovi koji su otišli, a da vas sudbina tih 20.000 koji nisu iz nekog besa pobjegli nego iz straha, iz nužde, iz patnji pobjegli, to vas ni malo ne interesuje, niti zanima ni zašto i od koga su morali da beže već ih jedino tretirate kao opasnost budući da će se, kako ste naveli, naseliti u Baranju...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovo na ovo pitanje je nemoguće odgovoriti, ako uopšte postoji tu pitanje, a prvi deo ovog dela se netačno i pogrešno navodi.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ovo će vam biti poslednje pitanje. Da li želite da preformulišete pitanje na način kako bi svedokinja mogla da odgovori na njega? Ovo vam je zadnje pitanje, vreme vam je isteklo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Znači, dozvoljavate mi samo jedno pitanje još?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa onda, ja moram da postavim bar u par pitanja samo još jednu temu, gospodine Mej. Naime, naveli ste na strani 8, iskaza datog Tužilaštvu u pasusu 3 i 4 da sam odbio da izručim ovoj ustanovi tri oficira JNA koji se optužuju za navodno ubistvo 200 ljudi na Ovčari kod Vukovara i da nisam ispoštovao međunarodnu obavezu Jugoslavije. Da li vi mislite na obavezu predviđenu Statutom ove ustanove usvojenim 1993. godine od Saveta bezbednosti (UN Security Council)?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da li vi govorite o Međunarodnom sudu? Ne, Međunarodni sud u to vreme nije postojao, u vreme kada smo mi vama uputili pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li smatrate da je ispravna konstatacija da su države članice Ujedinjenih nacija (United Nations) dužne da poštuju i izvršavaju odluke Saveta bezbednosti samo ako su one u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija (Charter of the UN)? Je li tako ili nije?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislim da me uvlačite u pitanje međunarodnog prava ponovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da je ova institucija u kojoj, evo vi sad svedočite u skladu, osnovana u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija?

SUDIJA MEJ: Ovo je daleko od bilo čega na šta bi svedokinja mogla da odgovori. Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časne sudije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Meni je žao, gospodine Mej, što mi ne dozvoljavate još koji minut da bar neka bitna pitanja postavim, ali...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, od svega onoga što je Tužilaštvo prezentiralo kao dokaz u vezi ovog svedoka, ja bih zamolio svedoka da objasni nekoliko stvari oko onoga što je navedeno u tabulatoru 4, dokaznog predmeta 359. To je ova izjava, odnosno to je ovaj dokument koji

je ispisan rukom gospođe Džeri Lejber. Gospođu Džeri Lejber, ja vas molim da mi odgovorite samo na nešto. Pregledao sam ovaj dokument i zapazio sam, zapravo zapazili smo zajedno i ja i moja koleginja, da između osme i 34. stranice, dakle to je 27 strana, da posle osme stranice odmah dolazi 34. stranica. Kako objašnjavate da iz ovog dokumenta nedostaje, jeste li vi predali Tužilaštvu kompletan dokument sa svim stranicama i kako je došlo do toga i zbog čega nema čak 30, kako rekoh, odnosno 27 stranica?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: To je vrlo lako objasniti. Bila su dva sastanka, a između njih mi smo radili druge stvari, oni se nisu odvijali jedan za drugim istovremeno. Strana broj 2 je sastanak sa gospodom Pujicem i Petkovićem i general-pukovnikom Vojvodićem, a ako pogledate na početak strane 34, tu piše "Ministarstvo spoljnih poslova", dakle to je početak novog sastanka i nove serije beleški. A ove beleške koje su između, ja ih imam kod kuće, ali u svrhu ovog svedočenja donela sam samo zabeleške koje se odnose na ove sastanke, jer između smo se sastajali sa nekim drugim ljudima, ja sam razgovarala sa drugim ljudima i to sam zabeležila. Da li je to jasno?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li možda na tim stranicama ima nešto šta bi možda moglo da koristi gospodinu Slobodanu Miloševiću? Zašto niste to predali Tužilaštvu sve kompletno, pa da Tužilaštvo proceni autentičnost dokumenta?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Zato što su moje beleške, a ja imam stotine strana mojih beleški u mojim sveskama, jer sam razgovarala sa ljudima tokom te misije, razgovarala sam sa novinarima, razgovarala sam sa svedocima. Deo tog materijala je verovatno poverljiv, a ništa od toga se ne odnosi na ove konkretne sastanke za koje su tražene ove zabeleške. Ja sam stavila na raspolaganje kompletne beleške sa tih zvaničnih sastanaka koje sam imala kad sam bila u Beogradu. Prvi sastanak je od strane 2 do strane 8, tu ništa ne nedostaje, a drugi sastanak počinje na strani 34 i onda idu uzastopni brojevi sve do strane 36, tu isto nema nikakve diskrepance.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, u vezi ove teme ja nemam više pitanja, ali da bih bilo šta dalje pitao, ja bih zamolio da se pred vas stave dokumenta koja sam dobio kao oslobađajuće dokaze u vezi Pravila 68, a to su tri dokumenta. Evo, prvi dokumenat je 013998, a sastavni deo tog dokumenta je i ono što se nalazi pod 00113625 i treći dokument je 00289306 i ja bih imao jednu jedinu temu koja je vezana za pitanja u vezi tih dokumenata.

SUDIJA MEJ: O kakvim dokumentima je reč? Možete li da nam, molim vas, kažete kakvi su to dokumenti?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To su dokumenti koje smo mi dobili po Pravilu 68, vrlo važni dokumenti.

SUDIJA MEJ: Da, to znam, to znam. Samo nam recite kakva je priroda tih dokumenata, šta sadrže?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To je u vezi sa istraživanjima ili istragama koja je organizacija gospođe Lejber vodila u odnosu na silovanja, silovanja Muslimanki, Srпкиnja i Hrvatice. Dakle, vrlo važne teme i upravo ono što se nalazi u samoj optužnici i tiče se samog načina i rada metoda rada te organizacije i vrlo važnih činjenica o kojima i gospođa Lejber može da svedoči.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Ako amikus želi da uvede taj dokument prilikom ispitivanja svedoka, on mora da ima kopije tog dokumenta. Mi ne nosimo sva svoja dokumenta sa sobom.

SUDIJA MEJ: Da, da li imate kopiju?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, imamo.

SUDIJA MEJ: U redu. Dajte da pogledamo, a onda pokažite svedokinji.

(Pretno veće se savetuje)

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Naročito zadnja dva dokumenta. U ovom prvom se navodi izjava gospođe Lejber.

SUDIJA KVON: Gospodine Tapuškoviću, zašto niste unapred napravili fotokopije? Ubuduće to uradite u ovakvom slučaju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To je dokaz koji sam dobio pre dva dana, verujte mi, pa sam ga prevodio i teško je bilo sve to organizovati i misliti na svaki od tih detalja. Ali, videćete da je vrlo relevantno, naročito zadnja

dva dokumenta.

SUDIJA MEJ: Da, molim vas stavite to pred svedokinju, a onda posle na grafoskop, da bismo se pobrinuli da svi to vide.

SUDIJA KVON: Možda Tužilaštvo želi da ih pogleda.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam, ja neću da zadržavam dokument, pogledaću ga na grafoskopu.

SUDIJA MEJ: Gospođo Lejber, molim vas pogledajte taj dokument, stavićemo ga na grafoskop i onda ćete ga videti na ekranu, a ako je potrebno da ga pogledate izbliza naravno možete da ga uzmete. Gospodine Tapuškoviću, šta ste želeli da pitate svedokinju u vezi sa ovim dokumentom?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Prvo, ako može gospođa Lejber da mi potvrdi da je ona radila na samom terenu i da je vodila istraživanja u vezi silovanja žena.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Izvinite me na trenutak, ja ne mogu da čitam sa ekrana. Da li je moguće da se to malo posvetli?

SUDIJA MEJ: Možda bi bilo lakše ako biste pogledali na dokument koji je na grafoskopu pored vas.

SVEDOK LEJBER: Da, hvala vam, izvinjavam se. Hoćete li da ponovite pitanje?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pitanje je, kao što smo čuli, već ste to kazali da ste radili na istragama, odnosno na istraživanjima silovanih žena na prostorima bivše Jugoslavije, zar ne?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, to je tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I jedan od razloga zbog kojih je vaša organizacija tražila sankcije bilo je i to što ste utvrdili u vezi silovanja?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li ste, sobzirom na to da ste se bavili silovanjima koja su izvršena i nad Srpkinjama, da li ste podneli isto tako zahtev da se sankcije zbog toga primene i Hrvatskoj?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislim da nismo uopšte govorili o sankcijama u tom kontekstu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sada, molim vas, gospodo Lejber, ako možete da pogledate druga dva dokumenta. To su dokumenta koja ste vi napravili. Ispod ovih prvih listova, znači dva lista okrenite, sad dolaze dva dokumenta koja ste vi napravili. Je li tako, to je vaš dokument? To je isto ono...

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Sačekajte trenutak. Prvo, ja ne prepoznajem ni jedan od ovih dokumenata. Šta je prvi dokument? "Bosanske lažne tvrdnje o silovanju - odbijene" (Bosnian falsehoods on rape - rejected). Čiji je ovo dokument?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne vidite dobro. Taj dokument, to je zapisnik koji ste vi napravili o saslušanju jedne žrtve.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da li govorimo o prvom dokumentu?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, okrenite...

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da li govorimo o prvom dokumentu, jer ja sam citirana u ovom dokumentu i to je netačan citat, ja ne znam odakle to dolazi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas molim da okrenete dva lista, okrenite dva lista. Nakon toga dolazi dokument koji ste vi napravili. Je li tako?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, to je tačno. To je iz članka koji sam ja napisala u Njujorku, a naslov je "Bosna: Pitanja o silovanjima" (Bosnia: Questions About Rape).

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To je dokument koji ste napravili na bazi intervju sa jednom Srpkinjom koja je bila žrtva. Je li tako?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Članak koji sam napisala sadrži razgovore sa nekoliko žena, među kojima su tri Srkinje koje su bile žrtve. Tu su i Hrvatice i Bosanke, bosanske Muslimanke.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne znam da li vi to dobro vidite, to je dokument koji ste vi napravili, ispitali ste jednu svedokinju,

imate ovde ime, prezime, koliko godina ima i kako se zove čak. Ja neću da navodim njeno ime i prezime, nema potrebe za tim koja je čak rekla vama da je spremna da to kaže i pred televizijskim kamerama, kako je silovalo sedam Hrvata, izgubila je svest i više ne zna, a silovana je i njena rođaka od devet godina. Jeste li vi razgovarali sa tom ženom?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Jesam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ako ste razgovarali sa tom ženom tu imate, postoje svi podaci o tome, i to može naravno tako da se eventualno iskoristi u postupku pred ovim Tribunalom, pošto ste vi vodili intervju identičan kako ga vode istražitelji ovog Tribunala. Da ili ne?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da. A šta je vaše pitanje?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sve ovo što ste čuli od žrtve, to ste vi čuli direktno od nje, dakle, takvo kazivanje ja smatram da može da bude vrlo korisno. Vi ste ovo čuli direktno od žrtve?

SUDIJA MEJ: Svedokinja se složila sa tim. Da li imate dalja pitanja, gospodine Tapušковиću?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ono što bih ja želeo da znam je da li i u svim drugim slučajevima na osnovu kojih ste radili izveštaj postoje ovakvi dokumenti?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da li govorite o izveštaju o silovanju ili uopšte o izveštajima?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: O vašem izveštaju i o svim vašim stavovima vaše organizacije koje ste izložili u tom izveštaju.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Rekla bih da. Ovo nije netipičan primer, osim što u mnogim slučajevima mi nemamo ime osobe. U ovom slučaju to su srpske žrtve na koje nam je skrenula pažnju zvanična Komisija za ratne zločine srpske vlade. Oni su doveli svedoke koji su bili spremni da govore otvoreno i javno i daju svoja imena i nije im smetalo da se to koristi. U tim slučajevima naravno, mi sačinjavamo takve izveštaje, onda imamo takva dokumenta. U drugim slučajevima, pak ni mi ne znamo imena tih osoba jer bi oni, recimo, odbili da nam daju ta imena ili smo imali imena, ali ih nismo mogli da koristimo u zvaničnim izveštajima, jer smo obećali da nećemo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, gospođo Lejber. Sada imamo ovaj prvi dokument, odnosno taj članak novinski o kojem ste vi dali jednu izjavu. Jeste dali tu izjavu, ja ću vas sad na nekoliko stvari vratiti iz te izjave. Pogledajte, sa leve strane, odnosno, da, sa vaše desne strane piše rubrika jedna "Lažne optužbe" (False Accusations), a sa druge "Fakta" (Facts) i naslov je "Bosanske neistine o silovanjima - odbijene", čitam: "Silovanje je postalo delo zlonamerne propagande En-Bi-Si (NBC), Piter Dženings (Peter Jennings)". I sad se navode koje su bile lažne optužbe. Prva je bila decembar 1992. godine, muslimanski čelnici u Bosni optužili bosanske Srbe za silovanje 50.000 Muslimanki u kampovima gde su ih držali. Je li tako, to piše tu. Potom, u decembru "Njuzvik" (Newsweek) navodi da je u Bosni bilo otprilike isto toliko žrtava silovanja, a onda postoji nacrt izveštaja Saveta Evrope (Council of Europe) pozivajući se na izvore Nemačke (Germany) gde se govori o 20.000 Muslimanki, pa potom ovo zbog čega pitam sve ovo, "Njujork tajms" i druge publikacije iznose optužbe da je srpskim vojnicima bilo naređivano da vrše silovanje. Sećate li se toga?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Sećam se ukupne atmosfere u to vreme. Da, sećam se.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sad su fakta navedena tu, pa kaže ovako, i to ispred Međunarodnog crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross), gospodin Filip Misers (Phillip Miseres) kaže da nema dokaza da takvi kampovi postoje niti da su ikada postojali. Ima tu i vaša izjava. Potom Amnesti internešnal (Amnesty International) kaže da nema dokaza za to takođe. A na pitanje novinara NBC-a Pitera Dženingsa da li su pripadnicima srpske vojske izdavana naređenja da vrše silovanja, Džeri Lejber na čelu *Helsinki Watch* odgovara da nema ni jedan dokaz koji bi to potvrdio. Da li ste vi to izjavili i da li ste vi u svom radu u svojoj organizaciji utvrdili da nema ni jedan dokaz za tako nešto?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: U svom radu mi smo ustanovili da su obe strane u sukobu silovale, da su sve žene, i Srkinje, i Hrvatice i Muslimanke bile žrtve. I ja sam lično razgovarala sa ženama svih tih nacionalnosti. Ono šta je brinulo moju organizaciju to je da se preterivalo u brojevima. Broj od 50.000 je broj koji su isticale mnoge, različite organizacije. Ja verujem da sam, kad sam razgovarala sa gospodinom Dženingsom na televiziji, bila jasna kada sam rekla da se preterivalo u brojevima i onda je time ugrožavan kredibilitet svih tih izveštaja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To nije bilo moje pitanje, gospođo Lejber. Izvinjavam se, ali ono što sam vas ja pitao u vezi vaše izjave je nešto što je vrlo bitno za ovaj postupak ovde, i šta treba sudije da procene da ste vi utvrdili. Dali ste izjavu o tome da li su pripadnicima srpske vojske izdavana naređenja da vrše silovanja, pitani ste o tome i vi ste na to odgovorili, kad vas je Dženings pitao, da nema ni jedan dokaz koji bi potvrdio da se pripadnicima vojske naređivalo da vrše silovanja. To ste vi izjavili.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ta izjava je verovatno istinita. Ja nisam imala dokaza da su oni dobili naređenja, ali sam imala dokaza da su takva dela počinjena.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To je nešto drugo. Vi znate i time ću završiti sa mojim unakrsnim ispitivanjem, ali vi znate da je nakon toga komesar Ujedinjenih nacija za ratne zločine odbio da prihvati te statistike, a i zvaničnici Saveta Evrope su vrlo snažno osudili ovakve optužbe koje nemaju nikakvog osnova. Da li je to tačno? Da li se sećate da su predstavnici i Saveta Evrope i Ujedinjenih nacija osudili cifre koje uopšte ne odgovaraju istini? Da ili ne?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ja sam lično smatrala da se u brojevima preterivalo, ali bih volela da ste kao deo tih dokaza doneli moj stvarni članak koji sam ja napisala, jer na njega se pozivam u ovim dokumentima. Ja jesam opisala logore u kojima su žene silovane, u kojima su one držane i silovane i rekla sam da je teško verovati da su srpski vojnici mogli to da urade, a da pri tome nije bilo saučesništva oficira koji su bili za njih zaduženi i ljudi koji su im komandovali. Ja nisam mogla da ponudim naređenje koje bi reklo da je to njima bilo naređeno da urade.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, ali rekli ste još nešto, da ne postoje dokazi da je bilo takvih naredbi, vi ste rekli da ni jedan dokaz ne postoji. Ja nemam više pitanja. Hvala.

SUDIJA MEJ: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Ja imam pitanja.

SUDIJA MEJ: Da li želite da pitate svedokinju nešto u vezi sa ovim dokumentima, inače možemo da ih vratimo?

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja imam jedno pitanje, ali ono ne proizilazi iz ovih dokumenata. Gospođo Lejber, da li vi imate sa sobom članak koji se odnosi na pitanje silovanja?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Imam u hotelu, ali ne ovde.

TUŽILAC NAJS: Da li možemo to da uvedemo u spis u dogledno vreme, jer je relevantan u vezi sa pitanjima koje su pokrenuli amikusi?

SUDIJA MEJ: Da. Da li možemo da označimo taj dokument u svrhu identifikacije u ovom trenutku?

TUŽILAC NAJS: Možda mogu da ga nabavim do kraja današnje sednice ili ću to učiniti u sredu.

sekretar: To će biti dokazni predmet Tužilaštva 369.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imam jedno drugo pitanje koje se odnosi na stvari kojima smo se bavili juče. Da li je optuženi po vašim saznanjima ikada preduzeo bilo kakve korake da sudi onima koji su bili odgovorni za masakr u Vukovaru?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne, koliko mi je poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Baveći se pitanjem njegove odgovornosti, u odnosu na savezni nivo, pored navoda iz pisma šefa njegovog kabineta Gorana Milinovića, da li je ikada bilo ikakvog negiranja u vašoj komunikaciji ili korespodenciji da je optuženi osoba sa autoritetom, odnosno vlašću kojoj se, kao što vi i jeste učinili, treba obratiti?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pročitao je jedan dugi pasus u kojem je sugerisano, da vi niste imali ni jednu informaciju kojom ste mogli da kažete da je nešto došlo spolja. Mislim da je implikacija bila da vi niste imali ni jednu jedinu informaciju koja bi pokazivala da je postojao uticaj iz Srbije ili optuženog na događaje u Hrvatskoj. Da li prihvatate tu tvrdnju?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Možete li da ponovite pitanje, nije mi sasvim jasno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rečeno je da vi niste imali nikakvu informaciju o uticaju koji je dolazio iz Beograda na događaje u Hrvatskoj. Da li to prihvatate?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U novinskom članku pod naslovom "Zašto zadržavati Jugoslaviju kao jednu zemlju?" (Why Keep Yugoslavia as One Country?) rekli ste da je taj naslov bio netačno, neispravno stavljen na vaš članak. Možete li da nam ukratko kažete kako je došlo do toga da je pogrešno protumačeno to što ste napisali u tom članku?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Članak je napisan u vreme kada je Jugoslavija još uvek bila federacija. Tokom naše misije postalo nam je jasno, na različite načine, da je savezno Predsedništvo vrlo slabo i da srpska Vlada ima svu moć u svojim rukama, da je ona glavna. I pokušavajući, a mi smo pre svega bili zabrinuti zbog situacije na Kosovu, pokušavajući da utičemo na tu situaciju, mi smo se obratili američkoj Vladi u našem članku. Zatražili smo od Vlade SAD da primeni ekonomske sankcije u odnosu na Predsedništvo i koliko god je to moguće u odnosu na Republiku Srbiju, a ne da kažnjavaju celu državu, jer smo smatrali da postoje delovi drugih republika koji su poštovali ljudskih prava. Mi smo takođe ukazali na Hrvatsku kao mogućeg krivca i da i tamo, Hrvatskoj pratimo šta se dešava, i američku Vladu smo takođe pozvali da i tamo prati razvoj situacije. Međutim, mislili smo, mi smo u stvari taj članak uputili Sjedinjenim Američkim Državama, u tom smislu osoba koja je pravila naslov je to shvatila kao da smo mi rekli zašto uopšte održati celu državu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda bi Pretresnom veću moglo da pomogne ako bi pogledali atlas strane 20 i 21, jedan detalj, D3, to se nalazi u samom centru te stranice. Nema potrebe time da zamaramo svedokinju. Vidite, na dnu D3 to je Bosanski Novi, prilično veliko mesto i odmah nakon, iznad toga Dvor. A dalje uz taj put je dolina reke, tu se vidi Bosanska Kostajnica i možete da videte jedan niz sela koja leže tu između. Uz ovu geografsku orijentaciju možda bi onda svedokinja, a i Pretresno veće mogli da pogledaju tabulator 2 na strani 20. To je u stvari pasus na kojem se bazirala kritika i on počinje na strani 19 pod naslovom "Pucanje na medicinska vozila i osoblje, uskraćivanje lečenja ranjenim i držanje medicinskih radnika kao talaca" (Shooting at medical vehicle and personnel, denial of 18 treatment to the wounding, and holding medical personnel hostage). Da li imate taj pasus?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda pasus koji kritikuje optuženi je na sredini strane 20, gde se kaže da vi niste mogli da identifikujete mala sela između dva grada koja sam ja pomenio na karti. A sledeća primedba je bila u vezi sa stranom 21 gde se pominju bele kamuflažne uniforme, odnosno žute kamuflažne uniforme. Bez ulaženja u detalje, čini se da su iznesene optužbe na račun obe strane i to prilično detaljne. Da li vam se to čini ili ne?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretresno veće može samo da pročita da vidi da li ima ikakve osnove u žalbama optuženog. Međutim, u svakom slučaju, treba imati na umu da je sve to sadržano u ovom tabulatoru 2, koji je jedan od vaših publikovanih izveštaja. Ako sada pogledamo ono što je rekao optuženi u vezi sa tabulatorom 3, kada je od njega tražen odgovor, a on ga nikada nije dao, da li vam se čini da se njegove konkretne tvrdnje ne održavaju ovde, ni u kom slučaju. Možda bi Pretresno veće prihvatilo ovo šta tvrdim da se u tabulatoru 3, onako kako ga ja čitam ne pominje medicinsko osoblje kao što se pominje u onom ranijem. Ako sam pogrešio, onda je to moja greška i ničija druga. Mislim da se to ne nalazi u tabulatoru 3, gospođo Lejber. I na kraju kada je reč o sastancima koje ste imali kada ste pokušali da dostavite tabulator 3, optuženom i sastali ste se sa drugima, ti sastanci sa dvojicom drugih ljudi, uključujući Koštunicu, na tom sastanku u ministarstvu, da li su oni preuzeli odgovornost za pitanja o kojima se govorilo?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: To je bio utisak koji smo mi imali u to vreme. Mi nismo tražili da se sastanemo sa njim, mi smo tražili da se sastanemo sa portparolom vlade. Međutim, to su bili ljudi koje su nam oni stavili na raspolaganje. Ja se ne sećam da li su se oni identifikovali kao političari opozicije, ako je to ono što su oni bili. Oni su govorili u ime vlade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo tabulator 4 i vaše beleške, i to pasus na koji je gospodin Tapušević skrenuo pažnju, to je na strani 34 vaših beleški.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidimo da vaše beleške o tom delu počinju sa "Ministarstvo spoljnih poslova" i vi kažete da se čini da je on pokušao da

prebaci odgovornost na vojsku. Da li se sećate ko je to pokušao da prebaci odgovornost na vojsku?

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Mislite koji od te dvojice ljudi sa kojima smo razgovarali?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Ako ne, nema veze.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Zaista ne znam. Morala bih da nagađam, jer kao što vidite ovde, ja nisam čak zabeležila ni njihova imena sve do samog kraja razgovora. I sada ovde primećujem da sam napisala predsednik i potpredsednik Demokratske stranke, očigledno oni su se identifikovali na taj način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam, ali u svakom slučaju vi ste tu zabeležili da su oni ipak imali primedbe, kao što smo videli, pokušavajući da prebace odgovornost na neko drugo telo.

SVEDOK LEJBER – ODGOVOR: Da, uopšte razgovor sa tom dvojicom gospode bio je manje tvrde linije od onoga sa prethodnim sagovornicima, ali obično su takvi razgovori sa predstavnicima Ministarstva spoljnih poslova.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Nemam više pitanja za ovog svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja imam prigovor. Ne u vezi svedoka, nego hoću da ukažem na jednu neprirodnu vezu koju je gospodin Najs napravio u svom pitanju koje se tiče ratnih zločina i pominjanja pisma moga šefa kabineta Milinovića. Dakle, prigovor koji želim da uđe u zapisnik. Mogu li da ga učinim?

SUDIJA MEJ: Vrlo kratko, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vrlo kratko, neće trajati više od minuta. Gospodin Najs je povezao konstataciju da je Jugoslavija odbila da isporuči tri oficira ovom Sudu sa pismom mog šefa kabineta, tačkom 2 u kojoj se kaže "predsednik Republike Srbije zatražio je od nadležnih organa Republike Srbije da istraže zloupotrebe navedene u vašem pismu i u slučaju da je bilo koji građanin Republike Srbije učestvovao u tim zločinima biće mu suđeno". Dakle, podrazumeva se da će mu biti suđeno u Jugoslaviju, po jugoslovenskom krivičnom zakonu, kao jugoslovenskom državljaninu, ako

je izvršio krivično delo. I to je potpuno druga stvar od našeg stava da je ovaj Sud nelegalan i naravno da nikoga ne bi isporučio. To su potpuno dve različite stvari. I moja je obaveza, i ustavna, a i međunarodna, da nelegalnom Sudu koji nije ustanovljen po Povelji Ujedinjenih nacija ne isporučujem...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, nema svrhe da nam se obraćate u vezi sa našom navodnom nelegalnošću. Mi smo odavno već doneli odluku u vezi sa tim. Gospođu Lejber, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite. Možete da se povučete.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, samo još jedna stvar u vezi sa prvom rečenicom, prvog paragrafa u tom pismu. Mislio sam na taj paragraf, kada sam postavio pitanje, a ne na drugi paragraf. Sledeći svedok će doći posle pauze i njega će ispitivati gospođa Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff). Želim da kažem samo sledeće. Vrlo sporo smo napredovali i ja nisam hteo da prekidam unakrsno ispitivanje ovog svedoka. Moramo da pogledamo kakve probleme imamo sa rasporedom. Tužilaštvu je zaista važno da se pozabavimo vremenom koje uzima optuženi za unakrsno ispitivanje, jer to nama uskraćuje vreme za uvođenje dodatnih dokaza. Zato molimo da Pretresno veće pažljivo razmotri način na koji je optuženi koristio vreme tokom ovog unakrsnog ispitivanja, kao primer vremena koje je bilo zloupotrebjeno.

SUDIJA MEJ: On ima pravo na unakrsno ispitivanje, to je pravo koje mora da se zaštititi. On je onaj koji se brani. On je osoba koja je optužena i on učestvuje u sudskom postupku kao advokat. Sa druge strane, mi naravno imamo na umu da su neka pitanja koja on postavlja potpuno irelevantna. I zato to unakrsno ispitivanje mora da se kontroliše i Pretresno veće to i radi. A kada je reč o vremenu, konstatovali smo vašu primedbu i na to ćemo se vratiti sledeće nedelje. Imamo jedno pitanje koje želimo da pokrenemo na privatnoj sednici. Izvinjavam se, gospođu Lejber. Vi se možete da povučete, ovo su administrativna pitanja. Molim da pređemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: Neka svjedok da svečanu izjavu.

SVEDOK POLJANIĆ: Svečano se zaklinjem da ću govoriti istinu, cjelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Molim vas sedite. Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Svedoče, molim vas recite nam svoje ime, datum i mesto rođenja?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja sam Petar Poljanić, rođen sam u Trsteniku na Pelješcu 23. prosinca 1939. godine u Hrvatskoj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste državljanin Hrvatske?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta ste po zanimanju?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Diplomirani inženjer agronomije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste za vreme rata bili gradonačelnik Dubrovnika?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste izabrani za gradonačelnika, da li ste bili član neke političke partije, u to vreme ili tokom rata?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne. Na prvim demokratskim izborima bio sam kao izvanstranački kandidat na liniji, na listi HDZ.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je otprilike ljudi živelo u opštini Dubrovnik pre rata?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Točan broj ne znam. Međutim, oko 73.000 i još nešto, par stotina.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koliko je ljudi živelo u samom gradu Dubrovniku?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: 48.000 od tih 73.000.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kakav je bio nacionalni sastav stanovništva, kako u opštini tako i u gradu Dubrovniku?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bilo je oko 88 posto Hrvata, 5,8 posto Srba, četiri cela i nešto Muslimana i jedan posto svih ostalih. Mislim da je to 100 posto.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Posle uvođenja višepartijskog sistema, da li je u Dubrovniku osnovana partija SDS?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Osnovana je ne odmah, izbori su bili u petom mjesecu 1990. godine, a SDS je osnovan početkom, u rano proljeće 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kakav je bio politički cilj SDS u pogledu Dubrovnika, možete li to da nam kažete? Uopšteno gledano.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U neposrednoj blizini Dubrovnika je grad Trebinje, tamo je stranka SDS bila vrlo jaka. Neki ljudi iz Dubrovnika su imali veze sa tom strankom. Međutim, u Dubrovniku je bilo nekih članova koji su bili, ajde recimo, maligni u odnosu na Hrvatsku u tom vremenu. Ali je predsjednik SDS-a u Dubrovniku tad izabran bio jedan, po mojoj ocjeni, vrlo normalan čovjek i ni malo malign, sam predsjednik za razliku od nekih za koje se ne može reći da su takvi bili.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada kažete da su bili maligni prema Hrvatskoj, šta pod tim podrazumevate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U tom vremenu je počelo se razmišljati na način, osjećalo se koje vrijeme dolazi, osjećalo se da dolazi demokracija, osjećalo se da Hrvatska sasvim sigurno više neće biti u onoj poziciji u kakvoj je bila i normalno je da su neki ljudi sa hrvatske strane iskazivali svoje oduševljenje zbog te činjenice. A sa druge strane počela je ona njihova, kad kažem njihova mislim na ovu srpsku stranu, je li, razmišljanja da oni neće služiti toj novoj vlasti. A policija kad je počela, kad su uniforme policijske došle sa hrvatskim obilježjima, oni nijesu htjeli, oni koji su pripadali srpskom narodu u Dubrovniku, a bili su u policiji i to prilično brojni, nisu htjeli ta obilježja prihvatiti. Bilo je i kojekakvih ispada, pjesama, provokacija, izražavanja tako nade da se od te očekivane Hrvatske ništa neće dogoditi i u tom smislu se u tom vremenu živjelo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo diskriminacije Srba u Dubrovniku? Da li su na primer otpušteni, sačekajte samo da završim pitanje, da li su otpušteni sa posla, recimo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne. U policiji je bilo otpuštanja sa posla iz razloga što neki nisu htjeli prihvatiti ta obilježja, kako sam vam maloprije kazao, a drugih otpuštanja sa posla ja ne znam da se događalo. Možda je netko i otpušten, ali isključivo zbog nekakvih prekršaja na poslu, ali zbog toga što bi neko bio Srbin, to ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su Srbi i dalje bili na svojim mjestima, na svojim položajima u vladi, u gradskim ustanovama i javnim ustanovama?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Uglavnom da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uprkos ovome, da li su mediji u Srbiji i Crnoj Gori opisivali situaciju u Dubrovniku kao da su Srbi tamo ugroženi? Da li znate za to?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da i to vrlo intenzivno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo izvještaja o uništavanju srpskih kuća u Dubrovniku? A ako je bilo, šta se zapravo dešavalo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je tih izvještaja. Bio je, sjećam se jedan naslov, ne sjećam se više u kojoj novini, u Beogradu je izlazila, da li je to bila "Politika" ili "Politika ekspres", koja ne sjećam se više, sa naslovom "Poljanić srušio", to sam ja normalno, "Poljanić srušio 400 srpskih kuća u Dubrovniku". Nisam srušio ni jednu. Radilo se o tome da smo mi, kad smo došli 1990. godine na vlast u Dubrovniku, naslijedili činjenicu da je u općini Dubrovnik bilo negdje oko, nevjerovatno je to broj, ali oko 7.000 bespravno izgrađenih objekata. Među tih 7.000 bespravno izgrađenih objekata bili su neki koji su već imali pravomoćna rješenja u tom upravnom postupku, pravomoćna rješenja za rušenje tih zgrada. Sve, svi pravni lijekovi su već bili ispunjeni i rješenja su bila pravomoćna. Neka rješenja smo mi naslijedili, neka smo mi i donili i u tom periodu je uistinu srušeno nekih 60 objekata. Namjerno kažem objekata, jer i kokošinjac i neka gospodarska zgrada i stambeni objekt je objekt, nisu to samo kuće. Da. Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ti objekti, da li su pripadali samo Srbima ili i nekom drugom?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: O tome se i radi, da nisu pripadali Srbima. Pripadali su i Hrvatima i Muslimanima i Srbima. Sasvim sigurno je to tako i nikako drukčije. Radilo se o tome samo da li se mogu uklopiti ili se ne mogu uklopiti, da li se mogu legalizirati ili ne. Oni koji se nisu mogli legalizirati, to je samo jedan mali dio tih objekata, to je srušeno, oko šesdesetak.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je održan jedan miting na granici između Bosne i Hercegovine i Hrvatske u leto 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, održan je, samo mislim da to nije bilo u ljeto, to je bilo u proljeće, mislim da je bio četvrti mjesec, mislim da je bio četvrti mjesec. Održan je na Ivanici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Izvinite gospodine. Molim vas, samo odgovarajte na pitanja vrlo kratko tako da možemo brzo da se krećemo kroz ispitivanje. Ko je održao taj miting i kako je on izgledao? Ko je prisustvovao?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Taj miting je održan u organizaciji SDS-a iz Trebinja. Međutim, učešće na tom mitingu su uzele i druge stranke. Bili su nazočni i predstavnici Narodne stranke iz Crne Gore, došli su i predstavnici SDS-a iz, čini mi se da je bio i predstavnik SDS iz Knina, to ne bih mogao potvrditi, ali mi se čini da jeste bio. Iz ovih drugih srpskih stranaka predstavnici su također bili. Tu moram napraviti jednu intervenciju. Naime, u ovoj izjavi koju sam ja dao, koju sam sad prelistao jučer vidio sam da se potkrala jedna greška, greška što se slova tiče. Naime, SDS je kratica za Srpska demokratska stranka, u isto vrijeme SDS je i kratica za Službu državne sigurnosti. Pa kad sam razgovarao sa istražiteljem u Dubrovniku onda je on i te ljude priklonio stranci SDS, što jedno sa drugim nema nikakve veze pa molim da se to uzme u obzir. Dakle, ne radi se o istoj stvari. Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, meni nije potrebno da idem u detalje toga ko je bio član partije SDS-a, a ko ne, ali ako sam vas dobro razumela, kada ste pregledali svoju izjavu datu ranije, primetili ste da tamo ima jedan pasus gde se partija SDS i Služba državne sigurnosti mešaju. Međutim, sada nam nije potrebno da ulazimo u te detalje. Što se tiče ovog mitinga, koja je bila suština tog mitinga, koju je poruku poslao taj miting?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa poruka je bila kao i sve poruke koje su se događale u tom vremenu. Tad su vrlo intenzivno, u proljeće 1991. godine vrlo intenzivno su počele pripreme za sve ono šta će se dogoditi uskoro, tako da su svi govori koji su izrečeni na tom mitingu, a vi to imate

na kazeti, ovaj, bili u tom stilu intonirani. Bili su vrlo ratoborni u odnosu na hrvatsku stranu, bili su vrlo ratoborni u odnosu na činjenicu da je u Hrvatskoj se dogodila demokracija i da Hrvatska sasvim sigurno više neće biti u situaciji u kojoj je bila. I bili su vrlo, vrlo intonirani na način da se postavljalo pitanje zaštite srpskih prava u tim krajevima koji su, recimo, u ovom slučaju Dubrovnik. Meni nije jasno šta je tu trebalo štititi. Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U vreme održavanja ovog mitinga i u vreme koje je prethodilo ratu, da li su Srbi na bilo koji način bili ugroženi u svom statusu u Dubrovniku kao deo stanovništva, da li su njihova prava bila ugrožena?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam ni za jedan jedini slučaj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su hrvatsko stanovništvo ili hrvatske vlasti predstavljale neku pretnju za JNA u tom području u to vreme?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su hrvatske vlasti u to vreme razmeštale jedinice policije posebne namene ili vojske u Dubrovniku u pravcu Crne Gore, Bosne i Hercegovine ili u nekom drugom pravcu?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, u tom ljetnom periodu u Konavlima, a to je taj pravac prema Crnoj Gori, taj najjužniji dio dole Hrvatske su bila četiri policajca. Istina, u Čilipima, u mjestu Čilipi je od šestog mjeseca bila organizirana jedna satnija Zbora narodne garde, ali je ta ista satnija i demobilizirana, dakle, prestala je postojati u osmom mjestu te iste godine 1991. godine. Dakle, oni su bili tu stvarno od šestog do osmog mjeseca, ali dalje ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tih nekoliko policajaca koje ste pomenuli tamo ili bilo gde drugde u tom području, da li su napadali u pravcu Crne Gore? Da li su pucali ili granatirali crnogorsku teritoriju? Da li vam je to poznato?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne, sasvim sigurno ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A da li su snage JNA otvarale vatru ili granatirale opštinu Dubrovnik iz Crne Gore ili iz Bosne?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Provokacije pucanjem su već počele u devetom mjesecu i to negdje oko 10. ili 12. devetog mjeseca, na način da

su sa brda Kobile, to je brdo ono koje je granično između Hrvatske i Crne Gore, ona istočna polovica pripada Crnoj Gori, a zapadna polovica pripada Hrvatskoj. Ta zapadna polovica je naravno u Konavlima i sa tog brda su vrlo intenzivno vrlo često pucali po stanovništvu Konovala. Jedanput sam i ja bio nazočan kad se to dogodilo i to u mjestu Vitalini ispred restorana, jedne seoske gostione tipične, u mjestu Vitalina koje je najjužnije mjesto u Konavlima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I kada govorite o septembru mislite na 1991. godinu. Pomenuli ste miting, htela bih da znam. Da li je tokom tog mitinga i kasnije, tokom vremena koje je usledilo, da li je bilo nekog govora o Dubrovačkoj republici, da li vam je to poznato?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne znam da li je bilo govora na tom mitingu u četvrtom mjesecu, to ne mogu potvrditi, trebalo bi pregledati tu kazetu, ali ja ne mogu potvrditi da je na tom mitingu bilo govora. No, međutim, nakon šta je ta srpsko-crnogorska vojska došla i zauzela Konavle, onda je taj projekat njihov formiranja Dubrovačke Republike bio vrlo, vrlo intenzivan. Oni su formirali čak i jedan odbor za restauraciju te Dubrovačke Republike, na čelu tog odbora je bio stanoviti Aco Apolonijo koji je dugo, dugo godina bio u Dubrovniku javni tužitelj. Koliko znam u tom odboru je bilo osam ljudi. Imali, održali su nekoliko sastanaka u Cavtatu, ali od svega toga nije bilo ništa, naime, nisu uspjeli u tome.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta je trebalo da znači taj termin Dubrovačka republika, šta se pod tim terminom podrazumevalo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Dubrovačka Republika je postojala, je li, ona je prestala postojati 1806. godine, odnosno 1808. godine i od tog vremena je nema. Ona je zauzimala prostor od granice na Neumu pa dole do Sutorine i ona je trebala značiti da bi ta Dubrovačka, ta novoformirana, je li, po njima Dubrovačka Republika trebala biti na neki način naslonjena na ono šta će biti iza granica te republike, a u ovom slučaju to bi bila, je li, ta nova Srbija, ta Velika Srbija.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Uz pomoć poslužitelja htela bih svedoku da pokažem dokument iz tabulatora 1, u registratoru dokaznih predmeta koji se uvode kroz ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: U redu. Dobićemo dokazni broj za ovo.

sekretar: Ova dva registratora biće označeni kao dokazni predmet Tužilaštva 361.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vidite ovde jedan pamflet pokreta za Dubrovačku republiku, gde se govori o restauraciji savremene, demilitarizovane i demokratske Dubrovačke Republike i tu se u zaglavlju obraća građanima iz svih krajeva bivše Jugoslavije. Da li ste vi znali za ovaj pokret i da li znate ko je stajao iza njega?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam za ovaj pokret znao, imao sam svojevremeno i u ruci ovaj papir. Ovo je stvarno ovako, iza ovoga je stao taj odbor za restauriranje Dubrovačke Republike, a koliko ja znam na čelu tog odbora je bio gospodin Aco Apolonijo. Da li je živ ne znam, neko kaže da je živ, neko da je mrtav, ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Članovi tog pokreta za Dubrovačku republiku, da li su to bili Srbi ili su bili ljudi svih nacionalnosti? Da li to možete da nam kažete? I da li su imali neke veze sa partijom SDS-a?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bili su uglavnom Srbi, a koliko su imali veze sa partijom SDS-a, ja to ne mogu potvrditi, bili su uglavnom Srbi. Bio je, koliko ja znam, među njima i jedan Hrvat. Međutim, taj Hrvat je bio čovjek čudnog, blago rečeno čudnog ponašanja i to je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Već ste rekli da bi ta Dubrovačka republika bila izvan Republike Hrvatske i bila bi sastavni deo nove Srbije. Da li je to ono za šta se zalagao ovaj pokret?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da. Isključivo to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pre nego što je izbio rat, da li ste pokušali da uspostavite kontakt sa JNA u pokušaju da izbegnete rat?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Jesam i to nekoliko puta, i ne samo ja nego i predsjednik vlade, općinske vlade u to vrijeme, gospodin Šikić. Htjeli smo nekoliko puta doći u kontakt sa njima i nekoliko puta smo i bili u kontaktu sa njima. Ja bih ovdje rekao da je u toj nesreći ipak bila i sreća šta je zapovjednik, oprostite mora da sam nešto, bila je sreća što je zapovjednik ove Vojno-pomorske oblasti Boka bio jedan, po mojoj ocjeni, normalan čovjek koji je nažalost sad mrtav, zvao se Krsto Đurović. Bio je tad po činu kapetan bojnog broda, kasnije nakon smrti je unapređen u čin admirala. On je po svojoj funkciji bio i član tog odbora za Narodnu odbranu i mi smo često razgo-

varali o toj, za Narodnu odbranu općine Dubrovnik, i mi smo često razgovarali o problemima, a jedanput smo u Kuparima bili kao delegacija na razgovorima i oni su bili kao delegacija na razgovorima. Drugi put je to bilo u Herceg Novomu, ali to je već bilo očito previše kasno za bilo što.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste otišli da posetite admirala Đurovića u Herceg Novomu?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Otišao sam, mislim da je to bila sredina, da li 15., da li 16. devetoga mjeseca, ja to ne bi mogao potvrditi, ali svakako jedan od ta dva datuma je bio i razgovarao sam sa njim u tom njihovom Domu armije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Na putu za Herceg Novi do Doma armije, da li ste videli jedinice JNA ili druge vojne jedinice kako se okupljaju?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Vidio sam, bilo je puno vojske. To su uglavnom već bili rezervisti, to se vidjelo i po godinama i po odjevenosti, i po urednosti. To su uglavnom bili rezervisti. Već je bilo raspoređeno na nekoliko punktova tako te, te tipične vojne utvrde su već postojale i osjećalo se već tad da je rat na vratima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste sa admiralom Đurovićem razgovarali o situaciji, posebno o prisustvu tih trupa na crnogorskoj strani?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta vam je on rekao, zašto su oni bili tamo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: On je tad bio u jednom posebnom raspoloženju. Rekao mi je da su tamo isključivo da bi se eventualno branili. Nismo bili, na žalost, sami. Bio je jedan čovjek koji je čitavo vrijeme slušao, osim u jednom trenutku, ništa nije govorio, on je očito sve slušao i vjerovatno snimao. Ja sam vidio da mi gospodin Đurović ne može reći ono što misli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je rekao od koga da se brane?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja sam ga to i pitao, i on mi je rekao kao da ima informacije da na ovoj našoj strani postoje, postoji veliki broj vojske, sa bog zna kakvim namjerama osvajačkim prema Crnoj Gori, odnosno Boki Kotorskoj. To je uistinu sve skupa izgledalo smiješno i on je bio svjestan toga da je to tako, ali eto, imao sam osjećaj da je on to morao izreći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste mu rekli da to nije tačno i da nema vojske na hrvatskoj strani?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Rekao sam mu i u tom trenutku je ušao u razgovor ovaj koji je to sve skupa slušao i tvrdio mi je kako u crkvi Svete Ane na Brgatu postoji ustaško gnjezdo koje oni po svaku cijenu moraju uništiti. Ja sam ga pustio da govori. Kad je završio, onda sam mu rekao: "Čujte, gospodine, na crkvi Svete Ane na Brgatu ne postoji zvonik", jer je on pomenuo toranj, da je ustaško gnjezdo na tornju, zvoniku. On je ostao i ništa nije komentirao. I stvarno, zvonik ne postoji niti je bilo kakvo gnjezdo bilo tamo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je admiral Đurović bilo šta obećao?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Admiral Đurović je očito čitavo to vrijeme čekao prigodu da mi kaže samo jednu rečenicu i na kraju, kad je ocjenio da to niko ne čuje osim mene, tiho mi je rekao: "Dok sam ja zapovjednik VP Boka, možeš biti siguran ni jedna granata na Dubrovnik pasti neće".

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je admiral Đurović smenjen?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: On je par dana nakon toga bio u neakvoj vrsti pritvora, i onda je pušten. Bio je ponovno na dužnosti dva, tri dana i tad je poginuo. Suprotna strana je tvrdila da smo ga mi ubili. Međutim, meni je bilo jasno da ga nismo ubili, jer jednostavno tamo nije uopće bilo naše vojske gdje je on poginuo. I odmah mi je bilo jasno da se radi o nekakvim njihovim kombinacijama da bi na kraju nedvosmisleno saznao da su ga ubili oni. Puno kasnije sam to saznao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako ste to saznali, šta ste saznali u vezi sa tim ubistvom? Ali samo kratko, molim vas.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pričao mi je čovjek koji je bio na njihovoj strani, koji ga je iz helikoptera nosio do automobila u umirućem stanju, još je bio živ, ali u umirućem, bez svijesti u umirućem stanju, pričao mi je detalje o tom slučaju. I eto, to je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I prema toj informaciji oni su ga ubili. A kada kažete oni, na koga mislite?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Na srpsko-crnogorsku vojsku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ko je došao posle njega? Ko je bio zadužen za tu oblast posle njega?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Došao je admiral Jokić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate kada je on postao komandant?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: A čujte, koliko ja znam, datum kad je Đurović poginuo je bio 4. 10., a pretpostavljam da je admiral Jokić došao isto tako 4. desetog ili možda 5, ja to ne mogu reći. No, međutim, ja sam se sa njim sreo, već je bio na tom mjestu, je li, ja sam se s njim sreo 11. 10.

SUDIJA KVON: Gospođo Uerc-Reclaf, ja bih hteo da čujem malo više detalja o tom incidentu, o kojem je on čuo od treće osobe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kao što ste čuli, sudija bi hteo da čuje više detalja o tome kako je ubijen admiral Đurović i ko ga je ubi?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja to uistinu ne mogu reći, jer ja to nisam vidio. Ja samo prenosim riječi čovjeka koji je bio u trenutku kad se helikopter spustio, a ne pao, on nije poginuo u helikopteru zbog toga što je helikopter pao. Helikopter se, istina, na jedan čudan način spustio, po priči ovog čovjeka. To se nije dogodilo u selu Popovići u Konavlima kao što je bilo objavljeno, nego se dogodilo jedno 150 metara jugoistočno od Vukobratovih staklenika, u Konavlima takođe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Prema onome šta je vama rečeno, da li je helikopter oboren?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Prema riječima tog čovjeka on je, helikopter je letio na jedan čudan način, ali on nije čuo da je na helikopter bilo tko pucao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako je Đurović poginuo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U trenutku kada je taj čovjek dotrčao do helikoptera, on je bio izvan helikoptera u umirućem stanju.

SUDIJA MEJ: Možete li molim vas, da pokušate da se koncentrišete na pitanje, gospodine Poljaniću. Ako ne znate kako je preminuo recite to, ali ako znate, recite nam ukratko kako je on preminuo?

SVEDOK POLJANIĆ: Ne znam na koji način je ubijen, ali znam po svemu da je umro, a na koji način, ko ga je ubio, ja ne znam. Koja osoba ga je ubila, da li se ubio sam, ja to ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pre izbijanja rata, da li ste otišli u Trebinje da biste se sastali sa Božidarom Vučurevićem?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste tamo otišli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: To je bilo u tim danima, dva, tri dana poslije toga, otišao sam u Trebinje na razgovor.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Posle čega? Rekli ste dva, tri dana posle toga. Posle čega ste otišli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Poslije ovog događaja kad sam razgovarao sa gospodinom Đurovićem u Herceg Novom, tad normalno još uvijek živim. To je bilo negdje, dakle 17. ili 18. devetog, da, 17. ili 18. devetog mjeseca otišao sam na razgovor sa gospodinom Vučurevićem u Trebinje. Mi smo imali informacije da je u Trebinju već skoncentrirano jako, jako puno vojske, da je na pored ceste od Trebinja prema hrvatskoj granici takođe skoncentrirano jako puno vojske, da je sve spremno za napad i otišao sam na razgovor sa njim, jednostavno da vidim šta je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi videli tu vojsku na putu do Trebinja?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Vidio sam i na putu do Trebinja i u samom Trebinju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koliko je Trebinje udaljeno od Dubrovnika, otprilike?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: 27 kilometara cestom, zračne linije puno manje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I to je u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je tamo bio garnizon ili kasarna?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koja vojna jedinica je bila tamo, da li je to bio korpus ili koja grupa?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da vam iskreno rečem te korpuse, brigade, šta li je to, ali znam da je bilo 6.000 i nekoliko vojnika u samoj kasarni skoncentrirano u tom vremenu pred napad na Dubrovnik, a oko ih je još bilo puno, puno više. Sad, da li je to brigada ili korpus to ja ne mogu reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kakve ste informacije imali u vezi sa tih 6.000 vojnika, kako ste saznali da su oni tamo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Zapovjednik kasarne u Trebinju bio je gospodin Nojko Marinović, u to vrijeme potpukovnik jugoslavenske vojske iz okolice Benkovca i imali smo odrijeđene informacije o onome što se događa u Trebinju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je potpukovnik Marinović, da li je on kasnije postao komandant hrvatskih branitelja Dubrovnika, i ako jeste kada?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, on je pobjegao ka nama u Dubrovnik i odmah čim je pobjegao, a to je bilo negdje 18. ili 19. devetog 1991. godine, stao je na čelo odbrane Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pomenuli ste gospodina Vučurevića. Kakav je bio njegov položaj u to vreme, funkcija? Šta je on bio?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bio je predsjednik općine Trebinje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je on bio pripadnik SDS-a?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je on imao određena politička gledišta u vezi sa Dubrovnikom? Da li vam je nešto rekao?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa u tom našem razgovoru moram priznat da on nije izražavao nikakve velike pretenzije prema teritoriju dubrovačke općine. Naravno, ja sam mu rekao u odnosu na onu situaciju koju sam vidio putem, tu skoncentriranu masu vojske, rekao sam mu da me to sve skupa čudi, jer mi nemamo apsolutno nikakvih ambicija ni mogućnosti ratovati za bilo čiji teritoriju, ali da ćemo eventualno, ako se nešto dogodi, onoliko koliko možemo braniti svoj teritoriju. On mi je samo u jednom trenutku rekao da, i

doslovno: "Ma nas interesira samo nešto ovo malo južnije, ali dobro, nema to veze". Evo, doslovno tu rečenicu mi je rekao i nikakvih drugih pretenzija nije iskazivao u tom našem razgovoru koji je trajao dva, tri sata. Mi smo čak tad i prošetali skupa kroz Trebinje, da bi eto ti ljudi vidjeli da nemamo nekakve neprijateljske, bar sa moje strane, namjere.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ta formulacija "nešto malo dalje na jug", da li se to odnosilo na deo Hrvatske?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Apsolutno na dio Hrvatske i to se moglo odnositi jedino na Konavle, jer Konavle su najjužniji dio Hrvatske. E sad, na koji dio Konavala i da li čitave Konavle, šta je razmišljao, ja to stvarno, ne bi bilo u redu da rečem jer nije mi rekao. Ponovio sam samo rečenicu koju je on izrekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate da li je gospodin Vučurević bio blizak Radovanu Karadžiću? Da li znate bilo šta o tome?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Znam da mi je on u tom razgovoru često govorio: "Radovan mi je kazao to, Radovan mi je kazao to" i tako dalje i "Sloba mi je rekao to. Sada pretpostavljam da je on mislio na, kad je govorio o Radovanu, na Radovana Karadžića, a kad je govorio o Slobu, na Slobodana Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A o kakvom razgovoru je bilo reči kad je pominjao gospodina Karadžića i gospodina Miloševića, po vašem mišljenju?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Nije tu bilo u tom razgovoru između mene i njega ništa tako alarmantnog. Imao sam čak osjećaj da mi on kroz te razgovore želi, eto ukazati da je on u dobrim odnosima i sa jednim i sa drugim. Ali ja se čak i ne sjećam sadržaja kojeg je on spominjao, šta je razgovarao bilo sa Karadžićem, bilo sa Miloševićem, ako su to bili njih dva.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Vučurević, pored ovog razgovora sa vama, izrazio neka politička gledišta u odnosu na Jugoslaviju i Dubrovnik u nekim drugim prilikama?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U drugim prilikama da i to vrlo često. Uvijek je govorio o zaštiti srpskih interesa, uvijek u tim krajevima koji nisu u tim sastavima Srbije, je li. I bio je u tim njegovim razmišljanjima i djelovanjima i vokabularu vrlo, vrlo maligan. Poznata je i ona njegova rečenica kada je već počeo rat i kada je Dubrovnik doživio katastrofu najveću u nje-

govoj povijesti: "Pa šta onda, Dubrovnik ćemo izgraditi još ljepšeg i još novijeg", tako nekako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je Dubrovniku nametnuta pomorska blokada 30. septembra 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je sledećeg dana to područje napadnuto, dakle 1. oktobra?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA KVON: Gospodine Poljaniću, možete li da nam kažete kakav je razlog ili kakav izgovor je JNA imala za napad u to vreme? Da li je postavljen bilo kakav ultimatum ili je bilo nekakvo obaveštenje pre tog napada?

SVEDOK POLJANIĆ: Prije tog napada ne. Prije tog napada ne.

SUDIJA KVON: Da li ste vi kasnije saznali razlog?

SVEDOK POLJANIĆ: Razlog je mogao biti samo jedan, ali što se tiče ovog ultimatum, kasnije smo dobivali ultimatum, ali do tog trenutka ne. A razlog je mogao biti samo jedan. Dubrovnik, dubrovačke područje, Konavle koje su usput budi rečeno 100 posto etnički hrvatski, to područje je bilo na putu prema zapadu, u krajnjoj liniji na putu prema Karlobagu, gdje je bila zamišljena granica, gdje je trebala biti ta njihova granica, makar je to otprilike 400 kilometara daleko.

SUDIJA KVON: A kakav je to bio ultimatum?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mi ovde imamo dokumenta i ja ću da dođem do toga.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom svedočenja ćemo da dođemo do toga. Kakav je bio cilj napada? Pomenuli ste njihovu granicu, na šta ste mislili pod tim? I kakav je dugoročno gledano bio cilj ovog napada?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pazite, cilj napada 1. 10., kad je to najstrašnije počelo, do tad najstrašnije, poslije je bilo još puno strašnije, je bilo da nas se potpuno blokira, da nas se isključi, da nam se oduzme struja, voda, bilo kakva komunikacija sa svijetom. Svi TV odašiljači su uništeni, uništena je trafostanica u Komolcu, uništene su vodovodne instalacije, ostali smo potpuno bez struje, bez vode, bez telefonskih i televizijskih komunikacija, bez cestovnih komunikacija i bez morskih komunikacija. Bili smo u tom trenutku vjerojatno najveći, definitivno najveći zatvor na svijetu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, ja sam pomenula ono šta ste vi rekli, da su oni na kraju hteli da stignu do Karlobaga gde je trebala da bude njihova granica. I pitala sam vas na šta ste mislili pod tim?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa mislio sam na to kako će napraviti granicu na Karlobagu, ako sve do Karlobaga ne osvoje. Nisu slučajno napali i Split, i Šibenik, i Zadar, i Dubrovnik, a Rijeku ne. To je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači da Dubrovnik, opština Dubrovnik leži na teritoriji koja bi bila deo Srbije ili Jugoslavije, ili nove Jugoslavije o kojoj ste govorili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Svakako. Pazite, pa ti njihovi provokanti koje su slali po Hrvatskoj su i uzvikivali parole u Dubrovniku "ovo je Srbija", "ovo će biti Srbija" i sve one njihove, je li, dobro poznate pjesme. To je bilo to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja želela bih svedoku da pokažem atlas. To je dokazni predmet 336, strane 36 i 37. Molim da se to stavi na grafoskop. Gospodine, možete li da nam pokažete područja koja su napadnuta i zauzeta? U opštini Dubrovnik, naravno.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Evo ovdje je najjužnija točka Hrvatske. To je Prevlaka.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zaustavite se tu. Možete li da nam pokažete gde je Prevlaka? Da. Možete li da nam pokažete celo to područje koje je zauzeto, odnosno napadnuto 1. oktobra i u danima koji su usledili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Kao što pokazujem, ovo je područje Konovala. To su Konavle, sve do Cavtata uključujući i Cavtat, zapravo do Ljute, tu sve je područje Konovala. Onda dolazi Župa dubrovačka, to je područje Župe dubrovačke i sam grad Dubrovnik. Od Zatona počinje dubrovačko primorje i ide sve do granice sa Bosnom i Hercegovinom na

Neumu. To je područje dubrovačkog primorja. Ovo je ovamo već Pelješac, to je isto tako bilo u sastavu općine Dubrovnik, pa otok Mljet, a ovo je Koločep, Lopud i Šipan. To je općina Dubrovnik, sa tim što je na Pelješcu išlo do mjesta Postup.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A iz kog pravca je vojska napala i zauzela područje? Možete li i to da nam pokažete?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mogu. Dubrovačko područje je napadano i sa juga preko Debeleg brijega, zatim odozgo iz Hercegovine preko Dubravke, Dubravka je mjesto u Konavlima. Napadali su iz Trebinja također prema Dubrovniku. Zatim iz Popova polja preko Zavale i došli su dole u Slano, to je bilo četvrtog. I došli su ovamo isto tako u Dubrovačkom primorju preko Čepikuća, normalno i preko svih ostalih brda tu, ali svakako ne u tako velikom broju. Ovo su bili glavni pravci napada, i normalno sa mora. Sve je to bilo praćeno mornaricom koja je isto tako, ni malo sa manje milosti napadala i avijacija i avijacija je bila.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koje su to bile jedinice, da li su one pripadale JNA, Teritorijalnoj odbrani ili šta?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oni su govorili da su JNA, makar je tu bilo različitih obilježja. Koliko ja znam JNA je imala na svojim kapama zvijezde petokrake. U tom vremenu su ta obilježja bila jako, jako različita. Dakle, nisu bile samo zvijezde petokrake na kapama nego i razna druga obilježja. Kako bi ih nazvao ja ne znam, da li se ta vojska više mogla nazvat Jugoslavenska narodna armija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko vremena je bilo potrebno ovim jedinicama da zauzmu područje koje ste nam pokazali na grafoskopu?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa napad, taj intenzivni napad je počeo 1. desetog. Konavle su do 12. po podne bile, uključivši i Cavtat, bile kompletno zauzete. Četvrtog je zauzeto, 4. desetog je zauzeto Slano, a onda su išli prema, od Slanoga prema jugu pa redom. Padale su Mravinjaci, pa Brsečine, pa Orašac, pa Zaton.

SUDIJA MEJ: Molim vas, samo se da se koncentrišite na pitanje. To je bilo jednostavno pitanje. Koliko dugo im je trebalo da zauzmu teritoriju? Možete li da nam date neku predstavu o broju dana koji su im bili potrebni?

SVEDOK POLJANIĆ: Za Konavle im je trebalo od 1. 10. do 12. 10. mjeseca. Za dubrovačko primorje nešto više, par dana više sa tim što je dubrovačke primorje, napad na dubrovačko primorje počeo četvrtog, a ne 1. desetog. Slano je palo četvrtog.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dakle, trebalo je otprilike 12 dana, možda?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I ako pogledamo rezultat tog napada, da li su hrvatska sela u tom području koja ste nam upravo pokazali uništena ili teško oštećena?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U tom području su isključivo hrvatska sela i ona su, neka od njih su gotovo potpuno uništena. Recimo u tom regiju u Konavlima, neka sela su uništena potpuno, neka djelomično, ali u svakom slučaju Konavle su doživile najveću tragediju u svojoj povijesti i najveća razaranja u svojoj povijesti. Konkretno, mjesto Čilipi je gotovo 100 posto uništeno, Zvekovica 100 posto je uništena, Gruda gotovo 100 posto i tako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sad ću da vam navedem neka sela. Časni Sude, to su sela navedena u paragrafu 81 optužnice za Hrvatsku. I htela bih da prokomentarišete za svako od ovih sela, ako znate, da li su bila uništena ili razorena i u kojoj meri. Veoma kratko i bez detalja. Brgat?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Kao što sam upravo rekao, Zvekovica je bila totalno uništena. Čak na jednom mjestu gdje je bilo nekih tridesetak, četrdesetak kuća, nakon što su Konavle oslobođene našli smo samo gomilu razorenog građevinskog materijala, ni jedne jedine kuće, ni zida jednoga nismo našli. Čilipi su također uništeni gotovo potpuno. Moćići, seoce između Čilipa i...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, ja ću da vam kažem naziv jednog sela, a vi mi odgovorite za to konkretno selo. Bulgat, da li je bilo uništeno?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: To je Brgat, vjerojatno mislite na Brgat. Je li mislite na Brgat?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Brgat je bio uništen.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Za Čilipe ste nam već rekli. Dubravka?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Dubavka to je mjesto u Konavlima, da. Da, jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gruda?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Najveće mjesto u Konavlima, ako se izuzme Cavtat. Da, strahovito stradalo, ne do jedna kuća, ali recimo 80 posto kuća.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Moćići?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Kao i Čilipi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Osojnik?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Osojnik nije u Konavlima. To je mjesto neposredno poviše Mokošice gore na brdima, mjesto koje je 100 posto uništeno, od mislim 103 kuće, 102 su potpuno uništene. Jedna je ostala u kojoj je ta vojska živjela i nije je uspjela srušiti kad su otišli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kažete da je vojska u njoj živela. Kakva vojska? Hrvatska vojska?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne, to je bila ova srpsko-crnogorska vojska. Srpsko-crnogorska vojska, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači da su oni zauzeli tu zgradu i tamo se smestili?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Čini mi se da ste već pomenuli Slano. Da li je ono razoreno?
SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da. Slano sam spomenuo. Slano je jedno prekrasno mjesto na obali, u jednoj uvali gdje je bilo jako puno jako lijepih vila. I totalno, totalno je uništeno, uključivši i hotele.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. A Popovići?

SUDIJA KVON: Molim vas pomozite mi da nađem ova mesta na mapi, Slano na primer.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, molim vas pogledajte ponovo atlas na grafoskopu i pokažite nam Slano.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Evo tu je, mjesto u dubrovačkom primorju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sledeće mesto je Donja Ljuta. Molim vas kada god govorite o nekom mestu, pokažite nam ga na mapi. Znači, Donja Ljuta.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Postoji i u Konavlima, a postoji i jedna uvala Ljuta, tamo gdje izlazi hidroelektrana, ne znam na koje mislite. Je li mislite na Konovalsku Ljutu? Vjerojatno mislite na Konovalsku Ljutu jer je to selo, ono je također uništeno, bilo uništeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da. Znači, to je u Konavlima. A sledeće mesto je Popovići.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Popovići su isto tako mesto u Konavlima. Bilo je dosta uništeno, ali koliko se ja sjećam ne potpuno, ne recimo kao što su uništeni Čilipi, Zvekovića, Mihanići, Dubravka i tako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mihanići?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Znači isto tako Konavle. Da, uništeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Drvnik?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Drvenik. Isto tako u Konavlima, stradao isto tako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Plat?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mjesto u dubrovačkom primorju, ne u dubrovačkom primorju nego u Župi dubrovačkoj, oprostite grešku sam napravio. Plat je također stradao i to jako, jako puno, uključivši i sve hotele u Platu koji su ne samo uništeni nego i opljačkani.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Čepikuće?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Čepikuće, to je mjesto u dubrovačkom primorju. Također je stradalo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Uskoplje?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislite ovo u Konavlima. Da, isto je tako stradalo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gabrili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Isto u Konavlima i stradali su puno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pridvorje?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: U Konavlima, blizu Gabrila, sa jednim prekrasnim starim samostanom i jako, jako uništeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molunat?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Molunat je mjesto u Konavlima na moru koje je oštećeno, ali približno kao ova sela koja smo do sad spomenuli, makar je i tamo bilo velikih razaranja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Donja Čibaca?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislite Donja Čibača? Da, Donja Čibača je mjesto u Župi dubrovačkoj, odmah ispod Dupca koja je, to mjesto je također jako, jako puno stradalo. Jako puno stradalo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Karasovići?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Karasovići su granično mjesto u Konavlima, na granici između Crne Gore i Hrvatske. Tamo je i danas granični prelaz Debeli brijeg. I to mjesto je također stradalo, oštećeno je bitno, jako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I poslednje mesto je Zvekovica, rekli ste da je razorena?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Potpuno. Ja ne znam da li je u Zvekovici i jedna kuća ostala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste se sretali sa predstavnicima Tužilaštva ovog Suda radi pripreme za svedočenje i da li ste tom prilikom pregledali jednu ogromnu hrpu dokumentacije, uključujući i fotografije oštećenja tih mesta?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste dali izjavu kojom potvrđujete tačnost te dokumentacije?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Na sve one fotografije koje sam pregledao, a njih ima jako, jako puno, dao sam pismenu izjavu da su istiniti.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, pod tabulatorom 3 u registratoru našeg dokaznog materijala imamo ovu izjavu koju je potpisao svedok, a iza te izjave, počev od tabulatora 4 preko, tačnije do tabulatora 32 videćete fotografije mesta koja su navedena u izjavi. I da ne bih pokazivala sve to svedoku tokom svedočenja, ja sam pripremila ovu njegovu izjavu koja je pripremljena u toku preliminiranog razgovora sa svedokom i želimo da to ponudimo u spis.

SUDIJA MEJ: Prihvatamo izjavu i ove dokazne predmete koji se tu pominju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala vam. Gospodine, na fotografijama gde su prikazane oštećene lokacije i razaranja, da li ste primetili takođe i fotografije sa nekim grafitima na nacionalnoj osnovi, sa nacionalističkim grafitima protiv Hrvata?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Imate i prevod ovih grafita, takođe je pod ovim tabulatorima.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Smatram da bi Sud trebao da ima u vidu da ni na jednoj od ovih fotografija nema podatka o datumu kad je ta fotografija napravljena. Mislim da bi tu Tužilaštvo trebalo da objasni kako će se utvrditi kada su te fotografije napravljene.

SUDIJA MEJ: Da. Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine Poljaniću, kada ste pregledali dokumentaciju, da li je to bila dokumentacija koju su pružile policijske stanice u Dubrovniku, dubrovačko-neretvljanska policijska stanica, odnosno policijska uprava? I da li u tim izveštajima piše kada su oni napisani? Takođe bih htela da skrenem pažnju Pretresnog veća na izveštaje gde na prvoj strani piše datum kada je napisan izveštaj. Ti datumi idu uglavnom od 6. avgusta 1992. godine. Gospodine Poljaniću, ta razaranja i oštećenja koja se vide u dokumentaciji, znate li od kada potiču? Ne tačan datum, ali makar period.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Točan datum ja sasvim sigurno ne mogu reći, ali sasvim sigurno mogu reći da do jedna od fotografija, vidio sam ih na stotine koje ste mi ih pokazali, možda čak i više, do jedna fotografija se odnosi na period nakon, odnosno tijekom razaranja dubrovačkog područja. Fotografije su nastale normalno nakon što su ta područja oslobođena, a kada, to ne znam. Kojeg datuma, to ne mogu reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, ovo je najbliža odrednica vremena iz koga potiču fotografije.

SUDIJA MEJ: Sada je 12.15. Da li je sada trenutak da napravimo pauzu?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Jeste, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Dobro, onda prekidamo radi pauze. Gospodine Poljaniću, molim vas da ne zaboravite da tokom ove pauze i svake sledeće pauze ne govorite ni sa kim o svom svedočenju dok se ono ne završi, a to uključuje i predstavnike Tužilaštva. Hvala vam. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala vam, časni Sude. Gospodine Poljaniću, ukratko smo pomenuli grafite koje ste videli na fotografijama. Da li ste videli fotografije sa imenima mnogih ljudi i mesta iz Srbije i Crne Gore, mesta koja su u Srbiji i Crnoj Gori?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, samo kao primer, ovo možete da pronađete u tabulatorima 13, 16, 20 i 23. Samo kao primer, sada se nećemo time baviti. Da li je ijedno od uništenih sela o kojima smo upravo govorili, da li je neko od tih sela imalo ikakve vojne objekte ili kapacitete hrvatske vojske?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, ni jedno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je JNA imala svoje objekte u tom regionu? Da li znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: JNA je imala objekte na otoku Mljetu, ali, ne, ne, to nije ni u jednom od ovih sela koje smo spomenuli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ali to nije u ovim selima o kojima smo govorili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, to nije ni u jednom od ovih sela koje smo spomenuli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo borbi kada su, dok su ta sela zauzimana i uništavana? Da li to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne. Bilo je u Konavlima samoorganiziranih mladića koji su, kad je jugovojska došla i počela sa okupiranjem prema Cavtatu. Mislim u Pridvorju da je došlo do nekakvog konflikta, mislim da je tako, ali ne bih čak mogao to ni potvrditi. Čini mi se da je tu bilo nekog sitnog pripucavanja, ali svakako u kojem nitko nije bio ni ozlijeđen ni mrtav.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate za neke gubitke koje je JNA imala tokom tih preuzimanja i napada u regionu?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: A evo, ja ne znam da je u Konavlima netko sa strane JNA poginuo, osim to što je bio mrtav, rekli smo na koji način, admiral Đurović.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A druge dve oblasti, Župa dubrovačka i Dubrovačko primorje, da li je situacija tamo bila drugačija nego u Konavlima?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa tu jest bilo u Dubrovačkoj župi isto tako otpora, a koliko je bilo sa strane jugovojske mrtvih, to ja ne znam. Sa naše strane je bilo mrtvih i to prilično. I to nevinih ljudi, ne vojnika nego civila.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada su ta sela napadnuta, šta se dogodilo sa hrvatskim stanovništvom koje je tamo živelo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Je li govorite o Konavlima ili o Župi?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hajde da prvo govorimo o Konavlima.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Konavle su iselile gotovo sve, možda je ostalo ne vjerujem više od pet posto i to staraca, starih žena i muškaraca, ali vrlo starih ljudi. Svi ostali su otišli, napustili su svoje domove. Došli su dobrim dijelom u Dubrovnik. Sjećam se da su uglavnom bili smješteni na Babinom

Kuku, a jedan dio je otišao izvan Dubrovnika, na sjeverni Jadran, gore na otoke gdje je inače bilo jako puno izbjeglica iz Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad kažete da su napustili svoje domove, na šta mislite? Šta to znači? Da li to znači da su pobjegli ili na koji su zapravo način napustili svoje domove?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pobjegli su pred granatama, pred pucanjem, pred paljevinom i pred ubijanjem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: O kojem broju ljudi govorimo? Koliko je to ljudi, mislim na Konavle, koliko je ljudi pobjeglo?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: A Konavle su brojile, koliko se sjećam 1990. godine 8.200 stanovnika, tako nešto. Pa sad, ako smo se dogovorili da ih je ostalo nekih pet posto lako je izračunat koliko je to, je li.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koliko je ljudi napustilo, koliko ih je pobjeglo iz oblasti primorja?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Gotovo svi iz onih sela koja su bila okupirana. Bilo je sela iz kojih je malo otišlo, ali ona sela, recimo Čepikuće, Lisac, Točionik, Trnova koja je isto tako potpuno stradala, tu su otišli svi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je to u brojevima, sve zajedno?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: A par tisuća stanovnika je sigurno otišlo ukupno iz dubrovačkog primorja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I Župa dubrovačka, koliko je ljudi otišlo iz tog regiona?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Gotovo, gotovo svi. Isto tako nekoliko tisuća stanovnika, koliko ima Župa dubrovačka. Gotovo svi su otišli, vrlo mali broj je ostao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li se nešto desilo onima koji su ostali?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa čujte, kad su došli u Župu dubrovačku, recimo konkretno u Mline kad su došli, odmah su ubili šta su našli. Ubili su recimo na vratima od hotela, direktora hotela Stare Lonzu i ubili su još nekoliko ljudi, a ovi ostali su pobjegli glavom bez obzira i to je tako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada kažete oni, na koga tačno mislite? Ko su to oni?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Srpsko-crnogorska vojska.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo hapšenja, da li su ljudi zatvarani, stavljeni u pritvor?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, pritvoreni su i iz Konovala neki koji nisu uspjeli pobjeć pa su ih uhvatili. Pritvoreni su i iz Župe neki koji nisu uspjeli pobjeć pa su ih uhvatili, pritvoreni su i iz dubrovačkog primorja također. I uglavnom su odvedeni u logor u Morinju u Crnoj Gori. A jedan dio tog, veći dio ovih iz dubrovačkog primorja, oni su odvedeni u Bileću. Ali tu nije bilo pravila, jer neke i iz dubrovačkog primorja su isto tako odveli u Morinju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Taj logor Morinje u Crnoj Gori, da li je to bio vojni objekat, objekat JNA?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kakav je to zapravo objekat bio? Kakva vrsta objekta?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne mogu reći kakav, to je bio vojni objekat, tri tipične niske vojne zgrade. Šta je prije toga u njima bilo, to ja ne znam, niti znam šta je sad.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je ljudi iz oblasti bilo tamo zatvoreno i u koje vreme? Da li to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Od 1. 10. kad je to počelo pa do, mislim pred konac dvanaestog mjeseca kad je napravljena razmjena, oko 300 ljudi je iz dubrovačkog kraja tamo bilo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pomenuli ste i Bileću.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to bio vojni objekat ili, u kakvom objektu su ljudi tamo držani?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: To ne mogu reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate koliko je tamo ljudi bilo, koliko je tamo ljudi bilo zatvoreno? Mislim iz regiona, ne iz ostalih mesta. I koliko dugo su tamo bili, koje vreme?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Samo iz dubrovačkog područja tamo je bilo manje ljudi nego u Morinju i ostali su nešto duže nego u Morinju, nešto malo duže.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada kažete manje ljudi, da li mislite na broj ljudi iz vaše oblasti koji su tamo odvedeni?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa mislim, dopuštam da ovdje mogu napraviti grešku, ali mislim da ih nije bilo iz tog područja više od oko 150. Mislim da nije više.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A odakle vam informacije o tome, od koga ste dobili informaciju da je 300 ljudi bilo zatvoreno u Morinju i oko 150 u Bileći?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Od ljudi koji su tamo bili.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači da ste ih kasnije sreli, kada su se vratili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mnoge od njih sam sreo, mnogi od njih su bili moji prijatelji. I normalno, mnogi od njih su mi ispričali o strahotama koje su tamo doživjeli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kažete strahote, kakve vrste strahota su činjene u Morinju? Samo kratko, molim vas.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Strahovito, na zaprepaštavajuće načine su se ljudi mučili. Mislim da će vam doć čovjek koji je tamo bio pa će vam on to, ja rađe ako je moguće o tome ne bi, suviše je tužno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Htela bih da svedoku predstavim dokazni predmet broj 361, tabulator 33. To je proglas građanstvu, datum je 7. novembar 1991. godine, Komanda grada Cavtata i Odbor cavtatske lokalne vlasti. Pre svega, Komanda grada Cavtata, kakva je to komanda, čija komanda? Da li je vojna, i koje...

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Isključivo vojna komanda.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koje vojske?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Srbo-crnogorske vojske.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A taj lokalni odbor Cavtata, šta je to? Kakav je to organ, kakva je to institucija bila?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oni koji su do trenutka okupacije mjesta bili, uglavnom su završili u Morinju, a onda je formirano neko njihovo tijelo koje je tako koordiniralo sa njima, onoliko koliko je to bilo moguće.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde se kaže, zapravo u prvom pasusu, u ovom većem pasusu se kaže: "Komanda grada i jedinice JNA su delimično završile čišćenje oblasti i uhapsile i pritvorile ostatke, preostale naoružane pripadnike vojnih formacija i prikupile oružje, municiju i eksploziv uz vašu pomoć i saradnju". Zna li koji ljudi iz Cavtata su bili pritvoreni? I ako znate, da li su oni bili pripadnici hrvatske vojske, vojnih formacija hrvatske vojske?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne znam ni za jednog koji je pritvoren i završio iz Cavtata u Morinju da je bio pripadnik bilo kakve vojne formacije. Znam za njih koji su dole završili da su bili u, da su bili aktivisti u ovom mjesnom odboru i Kriznom štabu, ali za nekog vojnika ja uistinu ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala vam. U vezi sa pritvorenima, sa zatvorenima koje ste pomenuli, u Morinju i Bileći, da li znate da li su oni bili civili ili vojnici? Ili je bilo i jednih i drugih?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Uglavnom su to bili civili, vrlo rijetko vojnici, bilo je nekoliko vojnika u Bileći. Sad neke su iz Bileće i prebacili u Morinje pa ne bih sad htio reć da ni jedan vojnik nije bio u Morinju, znam da su neki prebaćeni u Morinju. Svakako od tih 300 ljudi koliko je bilo u Morinju, vrlo malo je bilo vojnika, ne više od petine. Uglavnom su to bili civili.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Već smo govorili o uništavanjima i priložili smo dokumentaciju. Da li znate da li su ta mesta, ta sela bila opljačkana? Da li to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Znam da jesu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Odakle to znate? Ko je to uradio i kako vi to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Isključivo ta vojska koja je tu bila. Nosili su u stvari sve što je bilo pokretno, ili bolje reći najveći dio onoga što je bilo

pokretno, to što ih je zanimalo. Nosili su i iz Konovala ono što nije izgorilo, nosili su i iz Župe ono što nije izgorilo, posebno iz hotela. Nosili su i iz dubrovačkog primorja i iz svih hotela na tom području, a odveli su i jako puno plovniha objekata iz čitavog tog područja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sada bih htela da se vratimo na sam grad Dubrovnik. Možete li da nam kažete kada, u kom periodu je grad granatiran? Kada je to počelo? Fokusirajte se na 1991. godinu.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislim da bi se prije nego što počnem sa tim odgovorom trebali dogovoriti, kad govorim o Dubrovniku ja mislim na čitav grad, a kad mislim na staru zaštićenu, po UNESCO-u (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) zaštićenu gradsku staru jezgru, onda ću govorit' stari grad. Prema tomu, ako me pitate kad je počeo napad na Dubrovnik, moj odgovor je 1. desetog. Ako me pitate kad je počeo napad granatama na stari grad Dubrovnik, onda je moj odgovor 23. desetog.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja, htela bih da dam svedoku mapu, to je ustvari karta grada. Ovo bi trebalo da se doda binderu mapa, to je dokazni predmet broj 326, a ovo će biti dodatni tabulator, tabulator broj 13. Imate ovde manju mapu. Da, hvala, sada na grafoskopu vidimo veću. Obezbedićemo bolju kopiju kasnije, nismo bili u situaciji da napravimo bolju kopiju za ovo vreme koje smo imali. Gospodine Poljaniću, molim vas pokažite nam na karti stari grad Dubrovnik?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: To je to. Ovo što okružujem, to je stari grad Dubrovnik, to je ta zaštićena jezgra.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zaštićena na koji način?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Kao svjetska kulturna baština.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A taj drugi deo karte, to je celo područje grada Dubrovnika?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, prikazan je cijeli grad Dubrovnik, sa tim što ima Dubrovnika, i to čak najljepši dio je ovdje desno od starog grada. To je predio Ploča, sve do hotela "Belveder". On na ovoj mapi koja mi je ovdje prikazana je sakriven, pa mogu vam i to pokazati, ako otkrijem ovaj drugi dio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ne, hvala, ne sada. Takođe ste spomenuli hotele gde su bile smeštene izbeglice iz regiona.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li da nam na karti pokažete gde su ti hoteli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mogu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Izbjeglice su bile smještene uglavnom po svim hotelima, ali najviše ih je bilo smješteno na Babinom Kuku, to je ovo ovdje šta je crnom tintom obojeno, ti objekti tu, i u hotelu "Libertas", što je ovdje gdje sad pokazujem. Naravno, bilo ih je smješteno još i po drugim hotelima, ali tu je bio najveći dio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, hvala. Za trenutak ćemo da ostavimo mapu po strani, ali neka i dalje ostane na grafoskopu. Već ste rekli da je grad bio granatiran počevši od 1. oktobra. Koliko dugo je to granatiranje trajalo? Mislim na ceo grad.

SUDIJA MEJ: Mislim da je svedok rekao da je to bilo 23. oktobra.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, stari grad, časni Sude. Ja sam govorila o gradu Dubrovniku, o granatiranju cele oblasti.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ceo region je granatiran od prvog, pa do kada? Mislim na 1991. godinu.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da. I trajalo je sa prekidima sve, praktički do oslobođenja čitavog područja. No, međutim, stvarno je trajalo sve do ljeta 1995. godine, jer bili bi nepravедni ako ne spomenemo i to da je zadnja granata pala u osmom mjesecu 1995. godine i ubila troje nedužnih ljudi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zamolila sam vas da se koncentrišete na 1991. godinu. Koji datum bio bio dan kraja granatiranja Dubrovnika?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: 31. 12., jer su konstantno, ne svaki dan istina, o tome ima i evidencija, ali vrlo intenzivno je Dubrovnik granatiran

posebno u jedanestom mjesecu, sredinom jedanestog mjeseca. Posebno je izuzetno jako granatiranje bilo 10. i 11., a naročito 12. jedanaestog, pa onda svakih par dana bi, ovaj, se granatiralo, ne tako intenzivno recimo kao dvanestog, ali po koja granata bi pala. Ova područja izvan starog grada su bila intenzivno u tom vremenu granatirana, ali je i stari grad dobivao redovito po koju granatu, da bi sve skupa kulminiralo 6. 12. kada je doživljeno jedna uistinu katastrofalno razaranja, daleko, daleko najveće u povijesti ne samo Dubrovnika nego čitavog tog kraja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da je granatiranje starog grada počelo 23. oktobra i takođe je trajalo do 6. decembra.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Od 23. mislite? Da, 23. su pale samo dvije granate, a onda je nakon toga, nakon par dana palo ih je puno više, pa puno više, pa manje, pa puno više, pa u jedanestom mjesecu, sredinom je to kulminiralo, tad je palo strahovito puno, nekoliko stotina. A ukupno, ako hoćete ukupan broj granata na stari grad, o svakoj granati moram vam reći da postoji evidencija, o svakoj granati koja je pala na stari grad, čini mi se da ih je palo 1.056 na stari grad.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Takođe ste rekli da je 10, 11., i 12. bilo intenzivnog granatiranja, kako grada tako i starog grada?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: I cijelog grada i starog grada, upravo tako, sa tim što je bilo granatiranje i između sredine jedanaestog i 6. 12., samo ne tako intenzivno, ali granatiranje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Odakle je Dubrovnik, i stari grad takođe, odakle su građani? Sa kojih pozicija, položaja? Da li znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Sa položaja Žarkovice, sa položaja Graba, sa položaja Strinčere, sa položaja iz Močića, sa položaja ove zapadnog dijela piste u Čilipima, sa Brgata, to što se tiče ovog položaja. A sa kojeg položaja je granatirano Slano, Šipan, to su bili položaji u neposrijednoj blizini, iza Slanoga na onoj cesti koja vodi iz Slanoga gore prema Orahovom dolu i Ravnom, uopšte Popovom polju čitavom, tamo su imali položaje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zaustaviću vas ovde, zapravo sam vas pitala samo odakle je građan Dubrovnik, nisam govorila o Slanom, o granatiranju Slanog. Mi sada govorimo samo o Dubrovniku.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Dobro.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja, predstavila bih svedoku dokaz broj 361, tabulator 34. Gospodine Poljaniću, da li je ovo fotografija Dubrovnika?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li da nam na ovoj fotografiji pokažete Žarkovicu koju ste maločas pomenuli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Slika je napravljena upravo sa pozicija Žarkovice. Prema tomu, evo taj koji je slikao, slikao je upravo sa mjesta gdje je, koje se zove Žarkovica.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li sa tog mesta, sa Žarkovice, imate neometan pogled na ceo stari grad?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Potpuno neometano, osim luke Dubrovnik, luke Gruž. Gruž se ne može vidjeti sa Žarkovice.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Na fotografiji je i Babin Kuk, gde ste pomenuli hotele i hotel "Libertas". Da li je to ispravno pozicionirano ovdje na ovoj fotografiji?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Babin Kuk je označen točno, međutim, "Libertas" nije baš idealno točno, ali približno točno, nešto malo ispod ove, ove crvene tu točke, tu je "Libertas", ali to je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je stari grad, i Dubrovnik takođe, da li su takođe granatirani sa mora, sa brodova?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate odakle, da li to može da se vidi na ovoj mapi ili na fotografiji, u vezi sa granatiranjem sa brodova?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možemo da...

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Osim, da napravim jednu, osim, ovdje na ovoj mapi, na ovoj fotografiji ne vidim pravce granatiranja sa brodova prema predjelu Ploča, ovo je predio Ploča, a ta granatiranja baš sa brodova prema Pločama, ta granatiranja su bila vrlo intenzivna. Drugo, ovdje ispod, tu lijevo u uglu je hotel "Belveder" koji je danima sa brodova granatiran. On se na ovoj fotografiji ne vidi i ne vidi se ni pravac sa broda

prema njemu. Prema tomu, to je jedina, ajde recimo, nekorektnost fotografije, ako se to uopće tako može nazvati.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, da, hvala vam. Da li je stari grad granatiran nediskriminativno, bez razlikovanja ili su neke zgrade posebno gađane? Znete li da li su neki objekti posebno ciljani? Da li ste primetili tako nešto?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Moj dojam je da nisu ciljane zgrade, jer je stari grad čitav bombardiran. 7. 12., kad sam se popeo na zidine nisam, na žalost, mogao naći ama ni jedan jedini krov na kojeg nije ili pala granata ili je krov bio razoren sa onog krova do njega na kojega je pala granata. To je istina. Iz toga izvlačim zaključak da nije bio neki određeni cilj nego se jednostavno, cilj je bio grad, mislim na stari grad.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, ne bih sada želela da ulazim u detalje, ne bih da se sada detaljno bavimo štetom koja je pričinjena starom gradu. Imaćemo svedoka, svedok Franić se već pominjao kao jedan od budućih svedoka, on je zapravo ekspert, a u isto vreme je i očevidac i on će moći da govori o šteti. Nema potrebe da se to radi dva puta, da se o tome govori dva puta. Gospodine Poljaniću, rekli ste da je skoro svaka zgrada, gotovo svaki krov bio oštećen. Da li se to odnosi na granatiranje od 6. decembra?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne samo od 6. 12., nego i do 6. 12. Oštećeni su krovovi bili i prije toga, ali ne tako kao 6. 12, i ne toliko.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, ono o čemu bih sada želela da razgovaramo su gubici, ranjeni i poginuli iz grada, ako ih je bilo. U vezi sa ovim, časni Sude, priložila bih, predstavila bih svedoku tabulator 35, dokaznog predmeta 361, to je aneks optužnice, aneks optužnice za Hrvatsku. Gospodine, da li ste imali priliku da pogledate ovaj dokument tokom vaših razgovora koje ste ovde u Hagu (The Hague) vodili sa predstavnicima Tužilaštva, uključujući i mene?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde sada vidite listu imena sa datu-mima. Možete li da nam kažete da li su ljudi koji su pobrojani u ovom aneksu ubijeni tog dana, da li su ubijeni tih navedenih dana, na tim navedenim mestima? Da li je lista tačna?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste znali da su ti ljudi ubijeni, kakve su bile vaše informacije o tome?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da. Među njima ima i mojih prijatelja. Saznao sam isti dan kad su, kako bi pogibali tako sam saznavao, dobivao sam izvješća o njima. Neke sa ove liste sam ja i pokopao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači, ako pođemo od početka liste, 1. oktobar - Mato Vioić, do 6. decembra - Ilija Radić. Je li to tačno?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ove osobe koje su na ovoj listi, da li su oni bili civili, vojnici ili je bilo i jednih i drugih? Da li to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja iskreno ovdje ne mogu reć da li ima neki vojnik, možda među ovima koje ne poznam i ima, ali svi ovi koje poznajem sa ove liste, ni jedan nije bio vojnik, tvrdim. Možda među ovima koje ne poznajem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li da naznačite one koje znate, one za koje znate da su bili civili? Samo recite ime, od vrha prema dole, ime sa liste.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da vam čitam imena?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, molim.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Evo, Mato Vioić, recimo, bio je civil, odlično sam ga poznavao, bio je sa Osojnika. Onda Milan Milišić, književnik, Stjepo Čikato, Jozo Brajović, braća Liban, Maškarić, Bokun.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Obojica?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oba, oba. Bruno Glanc, Pavo Urban. To je to što ja imam ovdje na ovoj listi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Među onima koji su ubijeni, poginuli 6. decembra, da li je bilo vatrogasaca?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oprostite, prije nego vam odgovorim na to pitanje, ovdje sam primjetio ima par i vojnika, sad sam vidio da ima i par vojnika, koji su bili vojnici. Izvolite dalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Niste mi odgovorili, hoćete molim vas da odgovorite na moje pitanje u vezi vatrogasaca. Da li je među onima koji su poginuli 6. decembra bilo vatrogasaca?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da. To je bilo u trenutku kada je hotel "Libertas", koji je inače bio pun izbjeglica gorio. Nakon mnogo granata koje je palo na hotel "Libertas" on je bio u plamenu i nekoliko vatrogasaca je išlo spašavati te ljude. Među njima je bio i ovaj mladić kojega sam ga spomenuo prije, Bruno Glanc. Pala je između njih granata i sve do jednog ubila.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ko su ostali? Da li su i oni na ovoj listi, ti ostali vatrogasci?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislim da, mislim da su to bili ovi Jablan, Paskojević, Mihočević, ne znam im prezimena, mislim da je to ta grupa bila. Mislim da ih je bilo pet u toj grupi kad su, troje od njih su bili aktivni vatrogasci, a dvoje im se ljudi priključilo za im pomoći. I svih pet je poginulo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Maločas ste rekli da ste na listi videli i nekoliko vojnika. Ko su oni bili? Možete li da nam kažete njihova imena?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislim, mislim da je ovaj Ivo Martinović bio vojnik, mislim. Ako je to taj na kojega ja mislim, onda je on bio vojnik, jedino ako nije to neki drugi Martinović, ali mislim da je on bio vojnik. Onda ovaj mali, da, on je bio vojnik, ako je to taj na kojega ja mislim, ako nije slučajno igra imena pa to neka druga osoba, ali mislim da je on bio vojnik. Mislim da je to taj na kojeg mislim da je bio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: O kojem imenu govorite?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ivo Martinović.

SUDIJA KVON: Koji je rođen 1915. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: A ne, onda to nije taj, onda to nije taj, ispričavam se. Ako je, aha, ovdje 1915. godina, nije taj, to je bio mlad čovjek Martinović. Ja čak ne znam da li mu je bilo ime Ivo, ali znam da mu je bilo prezime Martinović, i znam da je poginuo na Srđu, ali ne dolazi u obzir da je taj ako je rođen 1915. godine, ispričavam se. Što bi onda značilo da među ovima nema ni jedan vojnik.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja, želela bih da svedoku predstavim tabulator 36, dokazni predmet 361. Htela bih da skrenem vašu pažnju samo na jedan članak, časni Sude, to je na strani 7 engleske verzije i to je članak sa naslovom "Tragične posledice napada 6. decembra". Imamo grešku u prevodu, piše 6. septembra, a treba da piše decembra. "Tragične posledice napada od 6. decembra" I ovde vidite nabrojane, zapravo, one ljude koje nalazimo u aneksu nabrojane pod 6. decembrom, i mi u dodatku ovde nalazimo pomenuto sledeće: "Hrabri branioци Dubrovnika i članovi Zbora nacionalne garde, Marko Bitunjac, Nenad Čović, Mario Zelenika, Šaban Islamoski i Miroslav Buntić. Nadalje, sledeći civili" i tada se nabrajaju zapravo oni ljudi nabrojani u aneksu o kojima smo mi govorili. Svedoče, kako je bilo moguće razlikovati ko je bio vojnik, a ko je bio civil? Ko je pravio ovu razliku? Da li vi to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Civili su civili, a vojnici su oni koji su bili u uniformi i sa puškom u ruci.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pa da li znate ko je nabrojao ove ljude...

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I u tim istim novinama, dve strane dalje, za vašu orijentaciju, časni Sude, to je strana 9, i tu postoji zapravo tekst u kome piše: "Ljudi iz dubrovačkog vatrogasnog odreda u ratu su, spašavajući druge, dovodili u opasnost sami sebe". Da li je to incident u kome su vatrogasci bili ubijeni tokom granatiranja, dok su pokušavali da spase ljude iz hotela "Libertas"? Da li je to ono o čemu ste vi govorili?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, na to sam mislio, i ovdje su upravo navedena ona tri imena koja sam ja prije spomenuo, Mihočević, Savinović i Paskojević. I nedostaju još ova dva koja su im išli pomoći, nesretnici pa su i oni poginili, taj mali Bruno Glanc i ovaj peti. To je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine Poljaniću, kada je, dok je Dubrovnik granatiran, kada je granatiran stari grad, na kakvom ste vi položaju bili? Da li ste imali neku funkciju, neki vojni, komandni položaj? Šta ste radili, na kojem ste se položaju nalazili u to vreme, sredinom novembra i 6. decembra 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Nalazio sam se u Dubrovniku, nisam bio ni na kakvoj, ni na kakvom vojnom položaju, bio sam gradonačelnik Dubrovnika. Ako ste mislili gdje točno, u kojoj kući, onda nekada u zgradi

općine Dubrovnik, nekada u tvrđavi svetog Ivana, jer smo ocjenili da je tamo možda sigurnije nego ovamo. Osim toga nismo imali struje, nismo imali vode, nismo imali ništa, pa smo jedino napajanje strujom imali da bi uopće imali telefon, nije onda bilo mobitela kao danas, preko jednog agregata kojega smo tamo smjestili u jedan kut nevidljivi, da ne bi se i njega bombardiralo, tako da smo mogli ovaj imati tu telefonsku vezu sa svijetom i jedno vrijeme je to bila jedina. Jedno vrijeme smo bili ne samo dole u podnožju tvrđave Svetog Ivana nego i gore na vrhu, u ateljeu poznatog dubrovačkog slikara Đura Politike. Čitavo vrijeme u svakom slučaju u Dubrovniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ta tvrđava svetog Ivana i opštinska zgrada, da li su one bile u starom gradu?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, u starom gradu, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Prema vašim osmatranjima i vašem znanju, da li je u to vreme bilo nekih vojnih objekata u starom gradu, u tom periodu od oktobra do 6. decembra 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ni za kakav vojni objekat u starom gradu ja stvarno iskreno ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A da li je bilo nekakvih artiljerijskih položaja u starom gradu ili u njegovoj neposrednoj blizini? Da li znate za to? Mislim baš na taj vremenski period, od oktobra do 6. decembra 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ni za kakav artiljerijski položaj u starom gradu ja ne znam, nikada nisam čuo da je ispaljena, a bio sam čitavo vrijeme tamo, da je ispaljena bilo kakva granata iz starog grada. Koliko ja znam, najbliži položaj gradu bio je minobacač jedan, očito malog dometa, u parku Gradac, on je bio relativno blizu starom gradu. Vjerojatno, ja nisam nikakav vojni stručnjak, ali vjerojatno zbog toga šta je odatle bila mogućnost dometa do Žarkovice. Ja pretpostavljam samo to, ali ne mogu tvrditi. E, kad smo na tom pitanju, postojao je jedan protivavionski top, mislim da je to onaj 20 milimetarski top kojega smo na neki način uspjeli dobiti, to je bio bez zatvarača ili pak sa zatvaračem koji je bio izvan funkcije pa smo mi to popravili. I taj top se selio na jednom kamionu, selio se sa mjesta, kamiončićem malim, selio se sa mjesta na mjesto da bi se stekao dojam da mi imamo više tog oružja. On je, to je bilo, kažem opet, 20 milimetarski, neka me vojni stručnjaci isprave ako je to bio 22 milimetarski, negdje oko 20 milimetarski. On je

svakako se približavao gradu, jer je cesta vodila pored zidina, pa ako je nekad prošao tuda, znam da je jedanput bio kod onog, one kavane "Dubravka", iza onog zida, na tom kamionu. Da li je bio pet minuta ili pet sati, ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Taj park Gradac, koliko je on daleko od starog grada, u metrima?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa jedno, pa otprilike 500 metara zračne linije. 500 metara, tako otprilike.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da je to pomeranje tog 20 ili 22 milimetarskog topa moglo da bude na putu. Da li je iz njega ikada gađano za vreme dok je bio u blizini starog grada, da li znate? Mislim na period sredinom novembra i tokom decembra, oko 6. decembra.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Garantiram ne. Garantiram ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: To oružje koje ste pomenuli, i ti vojni objekti, da li su oni bili blizu hotela u kojima su bile smeštene izbeglice, na Babinom Kuku ili kod tog hotela "Libertas"? Da li to znate?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ja uistinu za to ne znam da jesu, a poznavajući ljude iz zapovjedništva, mislim da se nije moglo dogoditi da oni to sebi dopuste, upravo znajući za opasnost koja bi prijetila tim nesrijeticima u hotelima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A da li su vojnici bili tamo stacionirani, da li je bilo nekih jedinica vojske ili policije koje su bile stacionirane u starom gradu tokom tog perioda od oktobra do 6. decembra 1991. godine?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pazite, mnogi mladići koji su bili u hrvatskoj vojsci su iz starog grada. Mnogi među njima kad bi dobili dan, dva, tri, koliko su dobivali odmora nakon, opet govorim napamet, recimo osam dana što bi bili na položajima su dolazili doma, dolazili su u grad i sasvim sigurno se je ponekad mogao viditi poneki vojnik u uniformi da ulazi u grad. Ali da su oni bili stacionirani u nekoj zgradi u gradu, to ja stvarno ne znam i gotovo sam spreman tvrditi da jednostavno nije, ja za to ne znam, nemam pojma.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ti vojnici koje ste pomenuli, gde su oni bili razmešteni, gde je bila linija fronta?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: 200 metara od hotela "Argentina" bio je zadnji punkt, prvi, odnosno zadnji ili prvi, kako se dogovorimo, srbo-crnogorske vojske. Odmah poviše hotela "Argentina" su imali zadnji taj svoj, kako ćemo ga nazvati, bunker, ne znam kako bi to nazvao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja htela bih da pokažem ovom svjedoku ponovo kartu iz dokaznog predmeta 326. To je tabulator 13, karta grada Dubrovnika. Da li možete da nam pokažete na ovoj karti gde je to? Ili uopšte nije na karti?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne, zbog toga što je sakriveno, to je ovdje desno od grada, trebalo bi mi otkriti ovaj dio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete da otvorite, da rasklopite tu stranu.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Dobro. Evo, ovo što pokazujem je hotel "Argentina". Oni su bili odmah ovdje poviše na brdu, a to je otprilike 200 metara, dozvoljavam da sam pogrešio u 20 metara više ili manje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I koliko je to udaljeno od starog grada?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa ne znam, jedno 500, 600, 700 metara, tako nekih 700, 800 metara. Evo, odmah ćemo izračunati. Čekajte, ovo je 300, jedno 650 do 700 metara zračne linije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A gde je bio vojni štab u to vreme kada je gospodin Marinović bio načelnik štaba? Možete li da nam pokažete gde je bio gospodin Marinović sa svojim štabom?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Evo, dajte mi, ovdje gdje sam sad pokazao, u Lapadu, predio koji se zove Lapad. Tu je hotel "Sumartin", "Zagreb". Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo vojnika ili vojnih jedinica razmeštenih u blizini onih hotela koje ste pomenuli da su granatirani, onih gde su bile smeštene izbeglice?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Tamo blizu Babina Kuka ne, ali ovdje oko hotela u kojemu je bilo zapovjedništvo, sigurno da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kao što ste rekli, to je u Lapadu. Koji su to hoteli? Recite nam gdje su bili vojnici, u kojim hotelima?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da, "Sumartin" i "Zagreb", ili se to zove "Zagreb", da, mislim da je hotel "Zagreb", da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ova granatiranja za koja ste rekli da su bila naročito intenzivna 10, 11. i 12. novembra i 6. decembra, da li ih je provociralo stanovništvo ili vojska, branitelji Dubrovnika? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Nismo bili u poziciji da provociramo, bili smo u odnosu na napadače apsolutno nemoćni. Oni su bili treća, četvrta sila u Evropi, a mi smo brojili u početku manje od 100 ljudi. Prema tomu, o nikakvim tu provokacijama nema govora.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Već ste nam rekli da nije bilo struje. Da li je bilo vode? Da li nešto možete da nam kažete o snabdevanju vodom počev od 1. oktobra do 6. decembra?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bio je jedan podatak o tome da ukupno do ljeta tamo nismo imali 153 dana struju i 100, čini mi se, 132 dana vodu, sa tim što je bio jedan rezervni, hajde možemo ga tako nazvati, jedna rezervna mogućnost da neznatne količine vode ipak dobijemo iz nekakvog zaobilaznog, to ovi ljudi iz tehnike znaju, vodovoda, iz nekakvog zaobilaznog starog vodovoda još iz doba Francuza. I taj vodovod je, ovaj, u vrlo malim količinama nam ponekad omogućavao da imamo bar malo vode. Kad kažem bar malo vode, onda se to sve svodilo na litre koje su bile dragocjene. Grad je bio u katastrofalno lošem stanju, prijetila je epidemija. U to vremenu u gradu je bilo najviše ljudi u povijesti grada. Da nije došla jedna kiša u jedanaestom mjesecu, vjerovatno bi to još sve skupa katastrofalnije završilo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad kažete nekoliko litara, da li je to nekoliko litara po osobi dnevno ili kakva je to kvota?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bilo je vremena da sam ja, eto koji sam bio prvi čovjek u općini imao litru vode dnevno za sve, za sve potrebe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi govorite o periodu od 1. oktobra pa...

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zar niste mogli da uzimate vodu iz mora?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zbog čega niste mogli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oni su bili samo 200, 300 metara daleko od nas i snajperima su nas gađali, i nitko nije mogao nosom provirit izvan zidina. A često su nas gađali i unutar zidina, ondje gdje su mogli vidjeti kud se krećemo, je li, snajperima, tako da se niko nije usudio poći zgrabiti vode, jer je to bila velika vjerojatnost da će ga tamo dočekat smrt. Tako da ni more za neke potrebe recimo u toaletu nismo mogli uzeti, koristiti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sad bih htela da predemo na pregovore i na ultimatum o kome ste već govorili. Da li biste mogli da mi kažete da li ste vi lično prisustvovali jednom sastanku 11. oktobra 1991. godine sa admiralom Jokićem? Da li je to bio vaš prvi sastanak sa njim?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ko je sa vaše strane prisustvovao, a ko je bio sa druge strane, sa strane JNA?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Sa hrvatske strane bio je gospodin Željko Šikić koji je tad bio predsjednik općinske vlade, bio je gospodin Hrvoje Macun koji je bio zadužen za komunalne poslove, bio je gospodin Mišo Mihočević koji je bio prevoditelj, bio sam ja, i dopustite da se prisjetim da li je još neko sa naše strane bio. Ne mogu se sjetiti sad.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sa strane JNA?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Sa strane JNA bio je admiral Jokić, bio je i, mislim da je imao čin potpukovnika, doktor Svičević, bio je Sofronije Jeremić, admiral. Kasnije je postao admiral, tad je bio mislim kapetan korvete, ne znam, ili može biti kapetan bojnog broda, mislim kapetan korvete čak pa je brzo naprijedovao. I to je to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je admiral Jokić rekao kakav, koji je njegov tačan položaj u vojsci?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mi smo razgovarali tu o situaciji na terenu. On je za mene bio nova osoba, je li, nikada ga prije nisam vidio. I on je u jednom trenutku rekao da je on taj koji zapovjeda jedinicama na tom prostoru koji idu prema zapadu, prema Dubrovniku, prema gradu. Napominjem, to je bilo jedanestog i Cavtat je još bio slobodan, naime, relativno slobodan, sve do Cavtata je bilo okupirano, a Cavtat je bio slobodan.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koji je položaj zauzimao Jeremić?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Mislim da je on bio obavještajni oficir, pretpostavljam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako to znate, na osnovu čega?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Pa po svemu. Prvo, on je stalno bio u pregovorima i pretpostavljam da mu je to bila funkcija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A doktor Svičević?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: On je, koliko sam čuo, bio doktor ratne psihologije i mislim da je on bio organizator one atmosfere koja se stvarala u vezi sa tim nekakvim našim napadanjem njih, što se ni jednog trenutka nije dogodilo, i stvaranja atmosfere na drugoj strani o tom napadu, pogibelji koja prijeti Boki i od 30.000 naoružanih ustaša koje su krenuli za ih osvojiti i tako dalje, i tako dalje. Bio je u pregovorima vrlo, vrlo grub, u svakim pregovorima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je neko tom prilikom pominjao 30.000 naoružanih ustaša koji idu na Boku?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Tom prilikom ne, ali prije toga da. Na taj način su oni i regrutirali druge ljude iz Crne Gore da idu na Dubrovnik. Tom prilikom ne, tad je Konavle već bilo osvojeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste bili na tom sastanku sa admiralom Jokićem i drugom dvojicom, da li su vam oni dali neki razlog zbog čega napadaju Dubrovnik, šta su rekli?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Oni su uporno tvrdili da tamo ima, jedanput su govorili 3.000, jedanput 7.000 terorista, plaćenika, Kurda, šta sve ne, je li, i da se oni trebaju predati.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to bila istina, da li ste imali neke plaćenike?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ni jednog jedinog plaćenika mi u našoj vojsci nismo imali. Bio je jedan stranac u našim... Izvolite, mogu nastaviti?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, da.

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Bio je jedan stranac u našim, u našoj vojsci i to je bio Nizozemac odavle, koji je bio oženjen za jednu Dubrovčanku i koji se zatekao u vrijeme napada u Dubrovniku i prijavio se kao dobrovoljac u hrvatsku vojsku i borio se i na sreću ostao je živ. Nadam

se da sad živi u Nizozemskoj (Holland), jedan čestit čovjek, ne znam čak kako mu je ime, ali sad kad bih ga vidio prepoznao bih ga.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala vam. Da li ste to rekli admiralu Jokiću, da li ste mu odgovorili da nije u pravu i kako je on na to reagovao?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Ništa, uopće nije reagirao, ništa, išao je dalje kao da nisam ni rekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste se žalili na ono šta se dešava sa gradom i sa celim područjem?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Jesmo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koja je bila njegova reakcija?

SVEDOK POLJANIĆ – ODGOVOR: Nije bilo reakcije, išli su dalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pomenuli ste jedan ultimatum koji vam je uručen i uz pomoć poslužitelja htela bih da stavim pred vas dokazni predmet 361, tabulator 39. To je zapravo original, a prevod je u drugom jednom dokumentu.

SUDIJA MEJ: Sada moramo zapravo da prekinemo, moramo danas da završimo na vreme u 13.45. Mislim da je sada zgodan trenutak. Gospođo Uerc-Reclaf, koliko vam još treba za ovog svedoka, ne mnogo, , je li tako?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Oko 20 minuta.

SUDIJA MEJ: Molim vas da se pridržavate tog vremena, jer moramo da ostavimo vremena i za unakrsno ispitivanje, a imamo još par administrativnih pitanja koja treba da rešimo do sledeće srede.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Moram da vam kažem nešto, časni Sude, pred svedokom i drugim stranama u postupku. Ja 18. neću moći da dođem u sudnicu tako da će moj kolega gospodin Najs nastaviti ispitivanje i biće prisutan tokom unakrsnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS: Novinski članak o kome je govorila gospođa Lejber smo upravo dobili. Mislim da je ovo njen original, mada nisam imao vremena da je konsultujem. Dobili smo to na papiru velikog formata, jer nije moglo

drugačije. Možda će Pretresno veće želeti da prihvati ove dokumente. Dokument za koji sam rekao da ćemo danas da ga dobijemo, da bismo mogli da raspravljamo o rasporedu je stigao, biće predat u Sekretarijat (Registry) danas i zaveden. Ja ću svima dati po primerak, uključujući i optuženog, pre nego što napustimo sudnicu tako da možemo da ga razmotrimo do sledeće srede.

SUDIJA MEJ: Molim dokazni broj.

sekretar: To će biti dokazni predmet Tužilaštva 360.

TUŽILAC NAJS: Primerak ovog dokumenta vezanog za raspored ima i prilog, to je prilog (B), to je u ovom prvom obliku koji mora da bude proširen. Nadam se da će to biti urađeno do sledeće srede.

SUDIJA MEJ: Sad stvarno moramo da završimo. Gospodine Poljaniću, bojim se da ovo Pretresno veće neće da zaseda do sledeće srede do kada moramo da rešavamo druge stvari, tako da vas molimo da se vratite sledeće srede da završite svoje svedočenje. Sada prekidamo sa radom.